

Margaretha van Constantinopelen

Eugeen Zetternam

bron

Eugeen Zetternam, *Margaretha van Constantinopelen*. Z.n. Antwerpen 1846

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/zett001marg01_01/colofon.php

© 2016 dbnl

Personaedjen.

MARGARETHA VAN CONSTANTINOPELEN, *Gravin van Vlaenderen en Henegouwen.*

JAN VAN AVENNES, *eerste zoon van Margaretha.*

WILLEM VAN DAMPIERRE, *tweede zoon.*

OTHO VAN BEEKDAL, *ridder.*

MACHTELD, *verloofde van Otho.*

ROMBAUT, *jong edelman.*

EEN PAEDJE.

VAN TORRELAS, *ridder.*

BONDGENOOTEN.

HET STUK SPEELT IN HENEGOUWEN.

Margaretha van Constantinopelen.

Eerste bedryf.

Het tooneel verbeeldt eene kamer in het Kasteel der Rhynhouts. Op den achtergrond een steenen kruisraem, waerachter yzeren staven. Ter zyde aen beide kanten eene deur. Het is avond.

Eerste tooneel.

MACHTELD.

(Zy zit te mymeren, terwyl zy den zwaerdgordel, welken zy borduert, moedeloos hangen laet.)

Neen, o myn hart, ik kan u niet gerust stellen; nutteloos schilder ik u het geluk der liefde, nutteloos dring ik u haer heilgenot op: de deugd alleen baedt rustig in derzelve aengename genietingen; voor de ondeugd blyft niets dan onrust, niets dan knaging over... Waerom, genadige God, is het myne beschikking, dat alleen een gehuwd man myne ziel verstaet, en ik hem daerom beminnen moet? Helaes! ik ben veroordeeld om nimmer

de wezenlyke liefde te genieten, anders stort ik my in de schande en sleep den naem myner voorouders door den modder der lastering!

(Eene korte poos).

Ik kon toch mynen verloofde niet beminnen: er was iets in hem dat my van hem verwyderde; en niettemin, hadde Otho, aen wien de pligt my verbond, my door zyn byzyn tegen myne strafbare genegenheid beveiligd; maer, helaes! hy is dood! en de zwakheid myns harten kan geen weerstand bieden aen den driftigen stroom, die my medevoert!

(Zy borduert eenige oogenblikken.)

Ik kan mynen geest niet op myn werk vestigen, en nochtans is deze sjerp voor mynen beminden Willem! Myne onrust, myne knaging, myne liefde verteeren al myne zielvermogens.

(Zy legt haer werk neder en staet op.)

Van avond is myn hart nog meer bekneld dan naer gewoonte: een onuitlegbaer iets, dat in myn binnenste woelt, schynt my ongelukken te voorspellen, welke van avond aenvang zullen nemen.... Of is het een beschermengel, die my door dien angst aen myne zondige verkleefdheid wil ontrukken? Helaes! ik ben eene zwakke vrouw, onbestand tegen de aengename bitterheid myner liefde!

(Men steekt den horen buiten het kasteel.)

Men verzoekt ingang in het slot; wat mag dat beduiden?...

(Zy loopt naer het venster)

Eene gemaskerde vrouw, met bedienden! Misschien Beatrix, de vrouwe van Willem van Dampierre, die my rekening over mynen omgang met haren gemael komt afeischen?... God!...

Tweede tooneel.*MACHTELD, DE PAEDJE.**(De Paedje brengt eenen brief op een zilveren bord.)***DE PAEDJE.**

Eene edelvrouw, welke onbekend wenschte te blyven, verzoekt oogenblikkelyk antwoord op dit briefke.

MACHTELD.

Geef.

(Na dat zy de oogen op het briefken geworpen heeft, roept zy in verwarring)

Margaretha, onze edele Gravin, vereert ons met een bezoek! Zwelin, doe aenstonds de poorten openen, zet wachten uit! Dat de prachtigste slaepkamer gereed make, spoed u!

DE PAEDJE

De Gravin!

(ter zyde)

Ha! dat zal Ridder Otho weten, gelyk ik hem alles meld dat hier in het geheim of in het openbaer omgaet.

MACHTELD.*Welke het briefken verder heeft ingezien, wederhoudt hem.)*

Zwelin volbreng geen myner bevelen! Ik liet my den naem der Gravin ontsnappen; zy moet voor allen eene onbekende edelvrouw blyven. Gy staet in voor het geheim.... Leid hare genade binnen.

(De Paedje af).

Wat mag de Gravin hier in het geheim komen verrigten? Is myne liefde voor haren zoon, heur misschien bekend?..... Ho! ik ben zoo angstig.!

Derde tooneel.

MACHTELD, MARGARETHA.

MARGARETHA

(Nadat de Paedje, welke haer inleidde vertrokken is, doet zy haer mom af).

Verlangende eenige dagen in Henegouwen te vertoeven, en ons de verkleefdheid van ridder Rhynhout herinnerende, die ten dienste van ons huis op het slagveld stierf, verzoeken wy aen zyne dochter eene gastvryheid, welke haer vader aen den mynen niet zou geweigerd hebben.

MACHTELD.

Ik erken altoos, wat wy aen onze wettige heeren verschuldigd zyn, en hope niet dat uwe Genade vermoedt dat ik in de gevoelens zou deelen, welke hare onderdanen van Henegouwen ongelukkig tegen haer schynen opgevat te hebben.

MARGARETHA.

De openhartigheid, waarmede ik my aen u heb bekend gemaekt, verzekert u myn vertrouwen.

(Machteld kust de hand welke de Gravin haer aanbiedt).

MARGARETHA.

Hoe gaet het nu al in ons graefschap Henegouwen, Jonkvrouw? De inlichtingen, welke wy van onze gemagtigden bekomen, zyn zoo verontrustend, dat wy ons aengespoord voelden, om met eigene oogen te zien wat er wezenlyk van is.

MACHTELD.

Daer ik altoos in myn slot blyf kan ik zeer moeijelyk uwe vraeg beantwoorden, Mevrouw.

MARGARETHA.

Zoo.... hebt gy niets gehoord van Jan van Avenes?

MACHTELD.

Van Jan van Avenes...? neen.

MARGARETHA.

Hy moet nogtans hier omtrent zyn, om in het geheim zyne woelzucht aen de Henegouwsche edelen mede te deelen. Willem van Dampierre, myn zoon, is ook wel hier, maer bekreunt er zich weinig over, de oproerige bewerkingen van den andere tegen te kanten; hy houdt zich alleenlyk onledig met zyne vermaken.

MACHTELD.

Uwe tegenwoordigheid, edele Gravin zou, voldoende zyn, om al de oproerige geesten te stillen.

MARGARETHA.

Maer myne tegenwoordigheid mag niet vernomen worden: of meent gy, freule, dat ik Willems gedrag in 't openbaer zal afkeuren en alzoo zyn onvermogen in de regeringszaken meerder zal bekend maken, om den Vlamingen nog grootere verachting voor hem in te boezemen, dan zy reeds voor zyne loszinnigheid opgevat hebben? De verschyning van de Gravin in Henegouwen, zou er allen oproer kunnen stillen; maer insgelyks den doodsteek aen de toekomst van Willem van Dampierre geven.

MACHTELD.

Gy vervult my met verwondering, is Willems gedrag.....?

MARGARETHA.

Er is niets dat de Vlamingen meer haten dan eenen loszinnigen vorst; daerom kom ik Willem aen zyne woelige vermaken onttrekken, en hem van de zyde der meisjes rukken, welke ongelukkig genoeg zyn hem hare liefde te schenken.

(Ontzetting van Machteld).

Ik wil hem ongemerkt tot eene goede staetkunde opleiden, en zyn ouderdom, die dagelyks verhoogt, staet my

borg, dat zyne loszinnigheid weldra door verstand zal vervangen worden. Dan zullen de Vlamingen in hem een goed vorst erkennen en hem beminnen. Maer alvorens, zal ik hem moedig moeten verweeren tegen de slimme aanvallen van Jan, die, door zyn vast karakter, op de vlaemsche edelen, alhoewel zy hem niet openlyk tegen zyne moeder durven ondersteunen, eenen grooten invloed uitoefent.

MACHTELD.

En gy vreest dat de edelen.....

MARGARETHA.

Ik vrees alles en heb alles te vreezen...., myn moederhart schildert my een akelig verschiet.... o! ik ben diepongelukkig.

MACHTELD.

Diepongelukkig! Gy... Mevrouw?

MARGARETHA.

Gy verstaet niet Machteld, wat het is eenen echten zoon tegen eenen bastaerd te verdedigen.... De wereld oordeelt zonder het lyden in acht te nemen; en hoe de kans ook keeren moge, wat ik ook doe, altoos sta ik hare mispryzyng ten doel: zoowel wanneer Jan de bastaerd in het niet wederkeert, als wanneer ik Willem aen den troon onttrek. O ik lyde, ik lyde verschrikkelyk, en niemand die myn lyden

wil verstaen, niemand die wil begrypen waerom ik Jan myn eersten, maer ongelukkig buiten den echt geboren zoon, aen den troon tracht te ontrukken.

MACHTELD.

Ik ben eene onwetende vrouw en geheel vreemd aen de staetkunde; maer wanneer het lyden ook het hart betreft, en niet alleen de ons omringende wereld hetzelfde veroorzaekt, dan begryp ik dat de uitboezeming zyner smarten, derzelve leniging is. Niet dat ik onbescheiden een vertrouwen wil uitlokken, waer voor uwe genade my mogelyk onwaardig keurt.....

MARGARETHA.

o Het vertrouwen is zoet aen het hart en geeft den boezem lucht! helaes! nergens is het voor my te vinden, overal ontmoet ik koelheid, afkeer, haet zelfs!

MACHTELD.

En zoo ge by my deelneming vondet, Mevrouw, zoo ik u eens konde verzekeren van de genegenheid, de liefde, welke ik myne vorstin toedraeg, zoudet ge my waardig achten uwe genade te vertroosten?

MARGARETHA.

o Ja, myn kind!

(haer sterk in de oogen ziende.)

Gy kent de eer nog en begrypt hoe men haet al hetgeen ze doet verliezen.

MACHTELD.

Mevrouw!...

MARGARETHA.

Gy zult my niet te streng beoordeelen, Machteld! De jeugd mint en kent de onweêrstaenbare kracht der liefde!

MACHTELD.

o Ja, lieve vorstin! de afwisseling van lyden en vreugde, van angst, verwachting en voldoening, welke het minnen schenkt, sleept ons arme jeugdige vrouwen menigmael in afgronden waer ons alle ongelukken toegrynzen.

MARGARETHA.

Voorzeker! maer zoo gy de zwakheid van het onervaren hart genoeg verstaet, om my niet te streng te beoordeelen, volg toch myne stappen niet: laet u nimmer door dien stroom van afwisselende aendoeningen medevoeren. Later, wanneer het bloed kalm door de stramme leden vloeit, dan komen berouw en ellende.

MACHTELD.

Maer is die overdenking altyd sterk genoeg om het brooze hart staende te houden?

MARGARETHA.

Voor karakterlooze vrouwen, neen! Want als die beminnen overdenken zy niets; zy nemen zelfs de vermaningen die men haer in vertrouwen doet, niet in acht..... Ik was van die ongelukkigen en het lyden alleen heeft my hervormd!..... Ik beminde Bosschaert

van Avenes, Ho! dit was eene verbodene, eene verderfelyke liefde..... maer ik beminde hem! en dat was voldoende, om my, loszinnige, heel het geluk myns levens te doen opofferen om hem eenige oogenblikken genoeg te verschaffen! Ik hoorde toen noch het hoonend gefluister van hen die my omringden, noch de vermaningen dergenen die my liefhadden. Maer helaes! nu... nu al myne beguichelingen door de jaren weggeblazen zyn, nu ik zie wat het leven is, o! nu gevoel ik myne schande en de verachting die men my verschuldigd is! Ho! gy kunt niet beseffen, wat ik lyde wanneer ik in het voorbyryden, een bedelaer, een niets, tegen zynen makker hoor zeggen: '*Daer rydt de papenboelin!*'⁽¹⁾

MACHTELD.

Ongelukkige vrouw, uw lyden heeft lang reeds uwen misslag uitgewischt: booze en onverstandige menschen alleen kunnen u nog hoonen.

MARGARETHA.

Uitgewischt, uitgewischt!.... neen, Machteld, misdaden gelyk de myne, wischt men nimmer uit, ten minste voor de wereld. Deze vervolgt met hare verachting, het gevallene meisje tot den laetsten adem

(1) De Geschiedenis zegt *Papenhoer*.

toe; zy vernietigt in haer alle gevoel, alle teederheid voor de vrucht harer ingewanden, zy boezemt zelfs aen de moeder eenen verslindenden haet tegen haer kind in: zoodat dat de dood van hetzelfde haer droom, hare hoop, hare daed wordt! ja de geschandvlekte vrouw wordt eene ontaerde moeder: myne liefde voor Jan en Boudewyn van Avennes verflauwt dagelyks omdat deze myne schande doen voortduren. Ik wilde hen uit de wereld; maer helaes!... Ho! men rukt dagelyks iets van myne moederliefde uit myn gemoed, zoo ik maer tot myn dood van die liefde genoeg heb, en ten laetste myn kinderen niet onder mynen haet verpletter.!

MACHTELD

zich om haren hals werpende.

Zwyg toch, ongelukkige vrouw, ongelukkige moeder! gy verscheurt myn hart!..... gy vertoont my..... Ach ik lyde verschrikkelyk door u..... zwyg toch!

MARGARETHA.

Ik wil u niet meer met myne smart bedroeven, myn kind! strekke zy u eens ten afschrik, als gy het ongeluk zoudt hebben verboden liefde te gevoelen. Ik heb nu mynen boezem lucht gegeven en ben door uwe deelneming getroost.... laet my dien troost ten volle genieten, met my in de eenzaamheid te laten uitweenen; want morgen, helaes! moet ik mynen

oorlog vervolgen tegen myne onechte kinderen, om myne schande te zien verdwynen, en tegen myne onderdanen, die hoewel zy my door myne zonen schandvlekken, hen willen behouden; voorzeker om aen hunne verachting nooit een einde te moeten stellen!

MACHTELD.

Ja Mevrouw, gy hebt eenzaamheid noodig om uit te weenen en aldus verligting te genieten; ik heb ze ook noodig, maer om te overdenken en een nakend lyden van my af te wenden.....

(Zy belt, de Gravin zet haer mom op.)

Vierde tooneel.

DE VORIGEN, DE PAEDJE.

DE PAEDJE.

Mevrouw?

MACHTELD

hare aendoening verbergende, tot den Paedje.

Dat men Mevrouw naer heur slaepvertrek geleide.

(Nadat Machteld de Gravin heeft uitgeleid komt zy voor op het tooneel en roept uit:)

o God!

(dan plaetst zy zich, zoo als zy in het begin des bedryfs zat.)

Vyfte tooneel.*MACHTELD ALLEEN.***MACHTELD.**

God, God! welk een voorbeeld geeft my die vrouw! ten prooi aen den hoon van allen, is zy veroordeeld haer eigen bloed te haten en te vervolgen..... Ik stond aen den boord des afgronds, maer bytyds, o God! hebt gy my wederhouden door my de oogen op de toekomst te openen. Ik zal Willem niet meer zien.... ik wil niet!

(Eene korte poos.)

Nogtans. het is het uer zyner dagelyksche komst en het zou myn pligt zyn, hem met reden af te wyzen en nog eens vaerwel te zeggen..... Neen, neen! onder dien wreedden stryd bezweke myn hart, en liever dan te hervallen, verwyte hy my myne wreedheid.... Ik zal dit verdragen, alle gevoel versmooren; ik moet myne ziel intoomen gelyk de verdorde ziel des ouderdoms!

(Eene poos)

niet meer beminnen en zoo jong zyn! Al de aendoeningen zyner jeugd vernietigen! o dat is wreed!..... maer is het niet beter dan zynen ouderdom tot lyden en berouw voor te bereiden? ja, ja! ik heb besloten.

(Zy ziet naer het venster)

Ach! wat zal hy zeggen, zoo ik hem niet meer ontvang? Zal Willem de reden myner verandering bevroeden, of zal hy denken dat ik hem verraed en eenen andere bemin?.... Dit moet ik verhoeden..... Ik kan myn hartgeklop weêrhouden,

myne neigingen ketenen, sterven! maer van hem veracht te worden, van hem! o dat niet..... Nog ééns wil ik hem zien om hem zyn afscheid te geven, ik zal hem smeeken, bidden my te verlaten om myner ziel hare rust weder te schenken..... en hy zal myne redens verstaen en my verlaten!.... Maer hy komt niet en het uer is reeds lang verlopen. Zou hy zelf my niet verraden?... de Gravin zegde dat hy zynen tyd in vermaken verbraste!

(Een zacht horen gefluister in de verte.)

Neen! hy is my getrouw, daer is hy! o! Hemel! sta me by... ik.... ik bemin Willem toch zoo vurig!

(Zy sluit de deuren.)

waerom kan ik hem niet openlyk ontvangen...

(Zy gaet naer het venster.)

Zyn lichtsein zie ik in de verte, zoude ik hem antwoorden?

(Zy neemt de lamp en houdt ze eenige oogenblikken voor het raem, dan haelt zy eene zyden ladder voor den dag)

, is die dunne koord wel sterk genoeg om hem te dragen, o zoo hy eens viel, ware ik eene moordenares!

(Zy opent het raem, haelt met moeite eene losgemaekte staef naer binnen en maekt hare ladder aen de nevenstaende staven vast, tusschen welke opening genoeg is om eenen man te laten doorgaen.)

Daer is hy! o wat klopt myn hart, ik ga hem zien, hem omhelzen!

(Zy neemt de lamp en licht naer buiten)

daer is hy!

Zesde tooneel.

MACHTELD, EEN VERMOMDE.

DE VERMOMDE klimt in het raem en stampet in het binnenspringen het licht uit de handen van Machteld. De maen schynt schuins langs het raem in de kamer.)

DE VERMOMDE.

Verontschuldigt myne onbeheerigheid, Machteld.

(Hy werpt hoed en mantel af.)

MACHTELD,

naer hem toegaende als om hem te omhelzen.

Dat is niets, Willem... Ach! Dat is Willem niet! wie is dat?... o God!... man! wie zyt gy?...

DE VERMOMDE.

Wie ik ben? Ha, ha, ha! wel een liefdadig Ridder, die u zal gezelschap houden tot dat Willem van Dampierre komt.

MACHTELD

bevend.

o Heer! waerom komt gy?...

DE VERMOMDE.

Wel ik zeide het u: Graef Willem kan nog wel een uer vertoeven, dat hadde zyne geliefde verdrotten; en ik ben gekomen om haer wat te verzetten.

MACHTELD.

Willem Van Dampierre zal of kan zoo lang niet meer vertoeven. Vertrek want zyn toorn...

DE VERMOMDE.

De gramschap van Willem vreeze ik niet; en al boezemde ze my afschrik in, zoo kan ik hier niettemin nog eenigen tyd vertoeven. De losbol heeft onverwacht een briefje van zyne moeder gekregen, welke hem morgen in dit slot verwacht en hy moet tegen die byeenkomst wat nieuws uit Henegouwen verzamelen, om haer ieverig te schynen. Ik heb verstaen dat gy hem verwachtet, en...

MACHTELD.

Gy zyt een makker van Willem, daerom zyt ge vermomd; maer wees verzekerd dat myne aenwyzingen u wel zullen doen ontdekken.

DE VERMOMDE.

Dit zoude wel mogelyk kunnen zyn; maer uwe aenwyzingen zullen volstrekt overtollig wezen, vermits ik hem hier blyf afwachten.

MACHTELD.

Hoe! gy vreest Willem niet! wie zyt ge toch?... o vertrek, vertrek Ridder, en doe geene ellendige van angst sterven.

DE VERMOMDE.

Vertrekken zonder myn doel te bereiken! He! he! dan ware het wel der moeite waerd geweest my in gevaer te stellen de ribben te breken! Ik blyf u gezelschap houden, freule.

MACHTELD.

Gy zyt Ridder, maer handelt niet ridderlyk met eene

ongelukkige, mogelyk misdadige vrouw, in haer vertrek te overvallen.

DE VERMOMDE.

Mogelyk is het zeer edel zyne minnaers des nachts en in het geheim te ontvangen.
De uil, mevrouw, kruipt in de holen die voor allen openstaen!

MACHTELD.

Mynheer!

DE VERMOMDE.

Vergram u niet, dat ware ongepast, want ik verlang alleenlyk een vriendelyk gesprek met u te hebben.

MACHTELD.

Ik zal myne bedienden roepen.

DE VERMOMDE

zich onverschillig nederzettende.

Voortreffelyk! laet uitbazuinen dat gy de boelin van Willem van Dampierre zyt!

MACHTELD.

Mynheer!!

DE VERMOMDE.

Maer is dit nu redelyk u zoo te vergrammen en te verschrikken. Kunt gy my zoowel geen klein onderhoud toestaen als aen Willem Van Dampierre. Ha! ha! ha!

MACHTELD.

o Ridder, heb medelyden met eene ongelukkige, verlaet aenstonds dit vertrek. Ik ben in uwe magt; maer zult gy ze misbruiken om eene vrouw te mishandelen.

DE VERMOMDE.

O vrees niets! Ik kwam hier niet om u te onteeren of u eene zwakheid af te smeeken. Neen, Machteld, ik ben hier, gelyk ik u reeds gezegd heb, om u den tyd te verkorten; ha ha ha.!

MACHTELD.

Gy komt voor iets verschrikkelyks, Ridder; de toon waerop gy spreekt bevestigt my zulks, en nutteloos heb ik u bedreigd, gesmeekt te vertrekken

(Op hare knien)

Heb medelyden met my en laet u door myne tranen bewegen... wat kunt ge van eene rampzalige verlangen? vertrek, o vertrek!

DE VERMOMDE.

Neen! dat niet, ik heb my in het hoofd gesteld u eene zekere geschiedenis te vertellen, en wil mynen zin doen.

(Eenen stoel voor zich plaetsende)

sta op en zet u neder, want ik wil

(verschrikkelyk)

, ik wil u myne geschiedenis vertellen, luister: In ons Henegouwen, op een prachtig slot, tusschen Bergen en Valencyn gelegen, werd over eenige jaren een meisje geboren, wier dappere vader, dien zelfden dag, op het slagveld stierf. Men heette haer Machteld.

MACHTELD.

Wat zal hy verhalen?

DE VERMOMDE.

Myn verhael schynt u van het begin af te bevallen:

ik zal u dus niet vervelen, allerliefste; maer ik ga voort. De moeder stierf van verdriet en liet haer kindje in de handen van eenen voogd, welken zy verzocht met zyn eigen gezin op haer slot te komen inwoonen.... De ouders hebben dikwils zonderlinge gedachten: zy willen bytyde hunne kinderen gemeen maken, met de plaetsen waer zy in deugd hebben geleefd, opdat hunne nazaten, gedurig verpligt zynde zich het gedrag hunner voorouders te herinneren, dezelve zouden navolgen. De ouders zyn dikwils bedrogen, niet waer, Machteld?

MACHTELD.

o Mynheer!

DE VERMOMDE.

Nu, die voogd kwam met zynen zoon en zyne egâ aen het verzoek van Machtelds moeder voldoen. Helaes! hy stierf kort daarna! Zyne vrouw voedde zynen zoon en hare pleegdochter in eer en deugd op. Otho de zoon des overleden voogds, werd ongelukkig op Machteld verliefd, maer verliefd!.... hy hadde zyne ziel voor haer bezit willen geven!.... Zyne moeder juichte die liefde toe; want haer kind met Machteld te vereenigen was de droom van heel haer leven geweest. Jammer! zy zag het huwelyk niet in kerkelyken vorm voltrekken, eene ziekte sleepte haer te vroegtydig naer het graf... Toen zy op sterven lag, ontbood zy hare kinderen en Machteld zwoer

daer eeuwige trouw en liefde aen Otho, zoodat zy wezenlyk zyne egâ werd. De vrouwen achten de eeden niet, niet waer, Machteld?... Velen zeggen de vrouw is tot lyden geboren; maer dunkt u niet dat er zyn, die de verradery, de eedbreuk niet vreezen, om alle soorten van martelingen op hunnen man opeen te stapelen?

MACHTELD.

Heb medelyden, Ridder! hoon de vrouw niet meer, welke gy reeds door schaemte afmartelt.

DE VERMOMDE.

Ei lieve, ik eindig!... Otho had beloofd, zoo zyne teêrgeliefde moeder genas, naer het heilig land te stevenen om het graf des Zaligmakers te helpen veroveren. In weerwil de dood zyner moeder, achtte hy zich niet van die belofte ontslagen en vertrok met Willem Van Dampierre.

(Opstaende en vuriger)

Hy redde dien lafaerd, toen deze in zyne vlugt overrompeld werd en reeds gewond was; hy paste hem op als ware het zynen broeder geweest; hy schonk hem zyn vertrouwen omdat hy meende dat Willem uit erkentenis aen hem verbonden was, en deelde hem zyne smachtende liefde voor Machteld mede. Beide vertrokken gelyktydig naer hun vaderland, maer ongelukkig op twee verschillende schepen, Otho had Willem Van Dampierre verzocht, zoo deze eerder in het vaderland aenkwam, Machteld aen haren echtgenoot te

doen herinneren. Een vreeselyke orkaen scheidde de schepen van elkander, en nu kwynt Otho mogelyk op het een of ander eiland, terwyl Willem hier met zyne egâ boeleert! Welke straf verdient die overspeelster, Machteld?...

MACHTELD.

Ik ben geene overspeelster, Mynheer! Willem Van Dampierre heeft Otho 's dood hier vermeld en dezès uitvaart is op het slot gevierd.

DE VERMOMDE.

Zyne dood moest u dan wel aengenaem zyn, daer gy zyne uitvaart vierdet, zonder dat gy eenige bewysstukken ontvingt. En deze kunt gy niet ontvangen, want Otho leeft! En ware hy dood, was dit voldoende om zynen naem en dien uwer voorouders te onteeren?

MACHTELD.

o Heb medelyden! Ik sidder.... wie zyt gy toch, Ridder, die u hier als verschrikkelyk regter opwerpt?... Ik durf uwe stem niet herkennen...

DE VERMOMDE

Hoe moet ik u straffen, Machteld?

MACHTELD.

o Maek u eerst aen my bekend, alvorens ik myn vonnis vel! Laet my eerst zien of ik eenig medelyden te verhopèn heb.

DE VERMOMDE.

Gy wilt my kennen?

(Hy trekt heur naer den lichtstrael dien de maen in de kamer schiet.)

Zie!...

MACHTELD.

Ach! Otho! Genade, genade!

OTHO.

Zoo, gy waendet my dood, Machteld!..... Had u eene schandige liefde dan zoodanig verblind, dat gy niet eens hebt nagedacht, dezelfde God, die Willem in den storm behield, konde my insgelyks uit de baren redden! En dan, gaf myne dood u verlof u zelve aen eenen snooden lafaerd, aen een' gehuwde over te geven?... Hoe heeft zulk een nietig mensch u genoeg kunnen beguichelen, dat gy niet aen de wraek uwer ouders dacht, welke Gods straffen roepen over hun ontaerd kind, dat hunnen door deugd beroemden naem zoo schandelyk door de vuilnis sleurt. Waenzinnige, gy ontziet u niet, hunne en myne faem met uw bevlekt lichaem den laster ten prooi te werpen!....

MACHTELD.

Otho, ik ben misdadig; maer zuiver nog.

OTHO.

Zuiver!... En wie zal aen uwe deugd gelooven, daer gy met de ondeugd leeft?...

MACHTELD.

Genade, Otho!

OTHO.

Genade voor u.... Machteld! Herinnert gy u dan niet meer dat wy voor het doodsaltaer uwer moeder verbonden zyn, en twyfelt gy dan, dat de bedrogene echtgenoot, de verraden verloofde, de verfoeide minnaer geene voldoening hebben moet?

MACHTELD.

Genade, Otho! Gy kunt my dooden, maer laet my toch den tyd om berouw over myne misdaed te hebben.

OTHO.

Ben ik dan geen Ridder meer, of meent gy dat ik laeg genoeg ben om myn edel stael in vrouwenbloed te baden. Neen, Machteld.... myne wraek zal edeler en niettemin treffend zyn. Willem is my om zyne verleiding voldoening verschuldigd, en ik kom die hier, van hem eischen.

MACHTELD.

o Neen, neen, Otho, geen tweegevecht onder myne oogen!

OTHO.

En waerom niet, Machteld?

MACHTELD.

Ho! nog liever sterf ik dan zoo een tweegevecht by te wonen.... Heb toch medelyden met my; dood my in eens; maer laet geen martelende doodstryd een voor een de krachten uit myne ziel putten.

OTHO.

En meent gy dan dat de overspeelster niet moet ge-

straff worden, en dat haer verleider alléén de vrucht van het schelmstuk moet dragen?... Neen Machteld, gy zyt het zwakke meisje niet dat, door eene eerste liefde vervoerd, zich tot zwakheden overhalen laet; gy zyt eene vrouw die hare liefde heeft verpand, die reeds heeft bemind, en alleen door lage drift gevallen is.

MACHTELD.

Ik ben pligtig, vreeselyk pligtig; maer heb medelyden met my!

OTHO.

Onmogelyk; want dan zou God myne voldoening op zich nemen, en zy zou in zyne hand verschrikkelyker worden dan ik ze u toewensch.... Maer, Willem nadert en wy hebben geen licht om het sein te geven.

(Hy slaet vuer met zyn zwaerd en ontsteekt de lamp.)

MACHTELD.

Otho, Otho! ik zie dat de laetste vonk uwer liefde nog niet is uitgedoofd.... verschrikt ge dan niet voor liet lyden dat ge my zult doen uitstaen! begrypt ge niet hoe folterend het is duerbaer bloed door zyne schuld te doen stroomen.

(Een zacht horengeluid in de verte.)

OTHO.

Daer is hy!.... o myn bloed kookt in myne aderen wanneer ik hem naderen weet!

(Hy gaet met het licht naer het venster, Machteld klemt zich aen hem vast om hem te wederhouden.)

MACHTELD.

Laet af! laet af!

OTHO.

Hoort gy hem niet naderen?... ha! ha! ha! hier voor uwe oogen vermoord ik hem.

MACHTELD.

Zie myne tranen, voel myn hartgeklop.... indien ge my ooit bemindet, spaer my dan!

OTHO

rukt zich los en draegt de lamp op tafel.

Hy is op de ladder, ontvang hem, Machteld!

MACHTELD,

Ho! dat nimmer! meent gy dat ik uwe of zyne moordenaers zal worden, liever sterve ik!

OTHO.

Zoo gy hem niet ontvangt, vermoedt hy verraed. Dan komt hy niet! God! zou myne wraek my ontsnappen.

(In de uiterste spanning.)

Machteld, ontvang hem!

MACHTELD.

Neen!

OTHO

met zyn zwaerd dreigende.

Dan snyd ik de koorden door en hy stort naer beneden.

MACHTELD.

Zy houdt zynen arm tegen en plaetst zich voor het raem.

Wredaerd!

(Otho staet met zyn ontbloot zwaerd, dreigend nevens het raem tegen den muer, zoo dat hy van buiten niet kan gezien worden.)

OTHO.

Het minste teeken en zyne ribben verbryzelen op de uitgebeitelde wanden!

(Willem klimt in de kamer en omhelst Machteld die zich verweert.)

Zevende tooneel.

DE VORIGEN, WILLEM.

WILLEM.
Allerliefste!

OTHO

legt zyne hand op den schouder van Willem.

Laet af, roover! Die vrouw is myn eigendom voor God!

WILLEM.
Hoe, Machteld, een man in uwe kamer, wat beteekent dit?

OTHO.
Dat beteekent dat gy een lafaerd zyt!

WILLEM.
Gy hoont my.....

(Verschrikt.)

Otho van Beekdal!

OTHO.
Ja, verrader, de redder uws levens, dien gy hier onteert.

WILLEM.
De zekerheid uwer dood alleen, kon my....

OTHO.
Geene woorden meer, uw zwaerd?

WILLEM.
Maer, Otho!

OTHO

slaet hem met het plat van zyn zwaerd in het aengezicht.

Uw zwaerd, lafbek!

WILLEM.
Gy wilt!

(Hy wil zyn zwaerd trekken.)

MACHTELD.

Laet af, Willem, aenhoor dien wreedaerd niet. Gy wilt immers myne kamer met geen bloed besprenkelen? Gy wilt de plaets die ooggetuige geweest is van onze liefde, geene ooggetuige doen zyn van eenen moord!

OTHO.

Zyt gy laf genoeg, Willem! de tael eener onwaerde vrouw te aenhooren. Verdedig u!

(Willem trekt zyn zwaerd.)

MACHTELD.

Neen, Willem... neen.... neen!... zoo gy als ridder den hoon van dien uitzinnige moet straffen, zyt gy als toekomstige Graef van Vlaenderen, boven zynen laster verheven.

OTHO.

(Vreeselyk.)

Machteld!!

(tegen Willem)

Verrader, verdedig u of.....

WILLEM.

Machteld heeft gelyk: ik moet den hoon verachten van mynen vassael! Ge ziet hier uwen aenstaenden vorst!

OTHO.

Ha! Willem, ge zyt laf genoeg u onder uwen rang te verbergen! Ik heb dan myn leven gewaegd voor den snoodsten der menschen, voor eenen die weigert myne eer te herstellen omdat ik geringer ben dan hy! Wel nu, niet meer als Ridder, zal ik myne voldoening eischen maer als mensch! en ik zal ze zoeken al ware het in de

oneer! Daer lafaerd

(hy werpt zyn zwaerd voor de voeten van Willem)

ligt het zwaerd myner voorouders dat my tegen een' lagen vorst niet verdedigen kan!
Ik verwerp dit onnut praelstuk, als ook den ydelen Riddersnaem, die myne eer niet
kan beschutten! Ik ga van Avenes helpen u van den troon rukken; en, gaet dit niet
met eer, dan offere ik ze op! Dan schud ik alle deugd uit myne ziel om my te kunnen
wreken. Vrees myne wraek, Willem! vrees myne wraek!

Onder de laetste woorden klimt hy door het venster.

Tweede bedrijf.

Het Tooneel verbeeldt een bosch; op den achtergrond eenige boomen waerachter men zich kan verbergen 't Is nacht.

Eerste tooneel.

ROMBAUT, VAN TORRELAS.

VAN TORRELAS.

Ge zegt dan, dat ge u nuttig voor het vaderland wilt maken?

ROMBAUT.

Ik hadde dat al eerder gedaen, zoo myne moeder my niet by zich gehouden had uit vrees my te zullen verliezen. Vader heeft haer eindelyk overgehaeld om my te laten vertrekken; hy heeft dan ook aenstonds aen onzen biechtvader den aenbevelingsbrief doen schryven, welken ik u afgegeven heb.

VAN TORRELAS.

Uw Vader heeft wel gedaen u by my te zenden. Niemand is er beter in staet om u den weg te wyzen, dien men nu in Vlaenderen volgen moet om niet in het donker te blyven. Gy zult u, zoo als ik, onder de vaendelen van Jan Van Avennes scharen om hem tegen de Gravin te helpen ondersteunen.

ROMBAUT.

Wat zegt gy daer? Raedt gy my daer geen en opstand aen tegen onze wettige Gravin?
Neen, vriend Van

Torrelas, dan ben ik uw man niet! Vader heeft my stellig verboden my ooit met samenzweeringen bezig te houden. 'Dat zyn meesttyds opruijingen van woelgeesten, zeide hy, welke daer hun profyt in zien, terwyl het Vaderland er altoos door lydt.'

VAN TORRELAS.

Uw vader heeft gelyk, maer deze is geene samenzweering; het is een noodzakelyke opstand om schrikkelyke onheilen van Vlaenderen af te weeren. Het is zonderling dat gy dit niet weet en insgelyks aen andere aengelegenheden van den staet vreemd schynt.

ROMBAUT.

Ik durve nauwelyks bekennen, dat ik maer alleenlyk weet, dat er eene Gravin heerscht, welke men *zwarte Margriet* noemt; waerom zy dien schoonen naem draegt is my zelfs onbekend. Myn vader sprak byna nooit dan van veldslagen, waerin hy veelttyds de held was geweest: hy had dezen gekorven, dien gestoken, den andere gekapt en op den langen duer is hy er zonder beenen afgekomen.

VAN TORRELAS.

Hoordet gy dan niets van het Vaderland door bezoekers of dienstboden?

ROMBAUT.

Onze dienstboden zyn al zoo oud als myn vader en spreken ook niet dan van de veldslagen van den overleden graef Ferrand in wiens dienst myn vader zyne beenen liet. Bezoekers komen er byna nooit op ons slot, en als er kwamen, nam moeder altoos de voorzorg dat

ik ze niet ontmoette, uit vrees dat hunne gesprekken my mogten aenhitsen om het huis te verlaten.

VAN TORRELAS.

Ik begryp dat allerbest, ware er meer bezoek geweest, zoo zou uwe moeder hare slimme streken, om alles wat Vlaenderen betreft voor u te verbergen, niet volgehouden hebben. Maer zelden kwam er iemand, omdat uw vader een dier mannen van verdiensten is, welke men vergeet om dat zy de middelen niet hebben samengeraept, waerdoor men de magt verkrygt om door luister zyne verdiensten in het geheugen te houden. Gy moet eenen anderen weg inslaen dan uw vader; dat is een man van den ouden eed, die alleen wel deed zonder loon te betrachten. Ik wacht my daarvan, en drage zorg dat men my niet vergeten zal. Doe gelyk ik; zorg dat gy een lief fortuintje door uwen arbeid byeenkrygt; ik zal u daerin helpen, want een der voornaemste aenhangers van Jan zynde, ben ik magtig.....

ROMBAUT.

Oh! oh! van dat alles spreken wy nog niet, want ik moet my zeer goed verzinnen eer ik uw navolger word. Bewys my vooreerst dat ik in uw verbond mag treden zonder de lessen myns vaders in den wind te slaen en dan zullen wy wel verder spreken.

VAN TORRELAS.

Luister dan: Margaretha in Frankryk opgevoed,

heeft daer eene strafbare loszinnigheid ingezogen. Nog jong zynde, werd zy op Bosschaert Van Avenes een Diaken verliefd.

ROMBAUT.

Ha! nu verwondert het my niet meer, dat men haer *zwarte Margriet* noemt! De duivel moet in haer gewoond hebben om haer zulk een schandelyk feit te doen begaen. En die Bosschaert moet ook maer een slecht mensch geweest zyn.

VAN TORRELAS.

Hy was maer een halfgwyde priester, zeide ik u; en hoe pligtig hy om zyne misdaed zy, weet ik niet. Alleen weet ik dat hy een moedig Ridder werd, dat hy Margaretha beminde en by haer twee zonen won. De Paus hun huwelyk niet goed gekeurd hebbende, en ziende dat de twee geliefden in ontucht voortleefden, sloeg Bosschaert van Avenes in den ban der Heilige kerk.... Johanna, de zuster van Margaretha, die toen nog heerschte, en haren man Graef Ferrand, in een gevang in Vrankryk liet verkwynen, deed toen Bosschaert grypen en hem het hoofd afslaen; niet zoo zeer omdat hy in den ban was, alswel omdat hy opregt Vlaming zynde, heur om hare Franschgezindheid verfoeide en deed verfoeijen. Margaretha werd dus weduwe. Drie jaer later huwde zy Willem Van Dampierre, een magtig fransch Edelman, welke in den Heer ontsliep na haer ook twee zonen nagelaten te

hebben, van welke de oudste, Willem Van Dampierre, zoo als zyn Vader geheeten, alleen hier in aenmerking komt. Nu heeft Margaretha, hare zuster Johanna, welke kinderloos stierf, op den troon gevolgd! maer wil nu hare vlaemsche kinderen verstooten, om den zoon van Willem Van Dampierre, al zoo fransch als dien zelven, tot Vlaenderens troon te kunnen opleiden. Waerom zy zoo regtstreeks tegen den wil der Vlamingen aenbruist weet ik niet, vermits de Paus hare kinderen heeft echt verklaerd.

ROMBAUT.

Daer heeft zy dan ook geene reden toe. Hare echtgemaekte kinderen zyn de echte Graven; daer valt niets tegen in te brengen.

VAN TORRELAS.

Zy wil het toch zoo niet, zeker omdat het de Fraschen voor de Dampierre 's hebben. De fransche Koning zelf heeft zich der zaek aengetrokken en over het geschil uitspraek gedaen. Hy wil de oudste zoon van Willem van Dampierre, graef van Vlaenderen maken, maer Jan van Avennes, het Graefschap Henegouwen laten.

ROMBAUT.

Die doet het ongelyk dus in twee; dat is toch het beste.

VAN TORRELAS.

Gy bedriegt u. Wanneer de Franschen tusschen Vlaenderens huiszaken komen, wees verzekerd dat er dan nooit goeds uit voortspuit. Zy weten dat de Vlamingen

door eenen ingeboren haet vereenigd, uit al hunne magt zich altyd zullen blyven verweeren tegen den franschen invloed. Door kuiperyen hebben zy reeds veel Edelen naer hunne zyde overgehaeld; maer dit helpt niets wanneer het volk in zynen haet vereenigd blyft. Zy willen het daerom scheuren en tegen elkaêr ophitsen. Alle middelen die zich ter bereiking van dit doel zouden aanbieden, zyn hun eens..... Nu hebben zy twee Broeders gevonden die te gelyk den vlaemschen troon willen bestygen. De Franschen toonen zich vredelievend en schenken iederen broeder de helft, maer dit is eenvoudig om twee partyen onder het volk te krygen, dat zich alsdan onderling verscheurende, aen zynen naburigen vyand niet meer denken zou. Dit gelukt zynde, zou Lodewyk die nu regeert of een andere die hem volgen zal, zyne magtige hand op ons leggen en roepen: *Dat Landeken is het myne!* Want de Vlamingen tot hunne slaven te maken, en den rykdom uit hun land te rooven, zal de wensch der Franschen blyven tot in het einde der eeuwen.

ROMBAUT.

Dit zeide vader ook! Wacht u altoos voor de Franschen en hunne lagen - riep hy my nog toe, wen ik vertrok - Hunne woorden zyn zoet en verleidend, maer, wacht er u voor! want zy hebben het op ons Vaderland gemunt!

VAN TORRELAS.

Nu ziet gy wel dat er eene vereeniging tusschen de

vrienden des vaderlands noodig is, om Willem geheel van den troon te krygen en Jan tegen zyne moeder te ondersteunen, om hem eens zonder wederspraek of medekamp te doen regeren.

ROMBAUT.

Maer het is toch tegen zyne moeder?.....

VAN TORRELAS.

Maek toch al die bedenkingen niet en spring daer maer ligter over; het is voor het vaderland; en om Jan te onderschragen wordt men beloond: Men verkrygt....

ROMBAUT.

o Zwyg daer van! wanneer ik in uw verbond tred is het uit liefde voor het Vaderland en om niets anders.

VAN TORRELAS.

Uitstekende gedachte! Laet u, uit liefde voor het vaderland, als het noodig is, de leden afhakken, en ga dan onbeloond, maer gebrekkig, u zelve, gelyk uw vader deed, op uw buitengoed in de vergetelheid begraven. En als later uw zoon. indien gy er hebt, tot dezelfde opoffering bekwaem is, zend hem dan insgelyks naer eenen Torrelas om hem den weg te doen wyzen.

ROMBALT.

Liever dan my tot eenen betaelden knecht te verlagen! Voor het vaderland stryden, het in alles ter dienste staen, dat is myn doel; en zoo ik dat raek, beloone Vlaenderen my dan met de vergetelheid; dan zal het daerom myn harte de voldoening van goed gedaen te hebben niet ontnemen!

VAN TORRELAS.

Nu, daerop zullen wy elkaêr nimmer verstaen: laet ons dus niet twisten, en zoo gy lust hebt om in ons verbond te treden, kom dan binnen een uer hier, want hier is onze vergaderplaets. Gy zult den weg wel vinden. Het ware ongeraedzaem voor my zelf u hier te brengen; vermits ik niet zeker van uwe gevoelens ben: dat zou my in ongelegenheden kunnen wikkelen, welke...

ROMBAUT.

Ik wensch niemand ongelegenheden en zal derhalve wel, zonder uw geleide, in de vergadering verschynen en zien wat my te doen staet.... Ik dank u niettemin voor uwe inlichtingen en hoop u niet meer lastig te vallen.

(af.)

VAN TORRELAS.

Hy schynt fier te zyn, die kleine, en myn gezegde kwalyk op te nemen.... nu, dan ben ik van zynen last af. Die mannen des harten met al hunne edele gevoelens, verstaen nooit reden!

(Horengeluid.)

Daer hebben wy eene nachtjagt, dat zal de slotvoogdes van Rhynehout waerschyntlyk zyn.

WILLEM

tusschen de schermen.

Bewaer daer onze paerden.

VAN TORRELAS

stil.

Willem van Dampierre.... Hy zal my niet herkennen, en al herkende hy my, hy is zonder gevolg en een tweegevecht vrees ik niet. Ik wil eens hooren wat hy hier komt doen.

(Hy wikkelt zich in zynen mantel.)

Tweede tooneel.

VAN TORRELAS, WILLEM VAN DAMPIERRE in jagtgewaad.

WILLEM.

He! er is hier iemand. - Goede nacht, Ridder.

VAN TORRELAS.

Mynheer!

WILLEM.

Dat is hier wel de schoonste en geheimste plaets uit het bosch.

VAN TORRELAS.

Ja wel.

WILLEM.

Jammer dat er geene zoden noch rustbanken zyn, niet waer?

VAN TORRELAS.

Waerom, heer Ridder?...

WILLEM.

Wel, ik verwacht hier een liefde, gy weet wel, van die.... die.....

VAN TORRELAS.

Die een man gelukkig maken.

WILLEM.

Zoo is het.

VAN TORRELAS.

Ik verwacht er hier ook eene!

WILLEM.

Dat is wel jammer!

VAN TORRELAS.

Maer het zal nog wel een half uer aenloopen, eer de myne hier zal zyn.

WILLEM.

Dat is zeer gelukkig... Ik wilde u juist verzoeken my deze plaets vry te laten.... Gy moet weten dat myne moeder by myne geliefde is, en het zou moeijelyk zyn nog dezen nacht eene andere byeenkomstplaets aen te wyzen of er byeen te komen, myne moeder verzelt ons slechts, om ons gade te slaen... Ik gevoel dat wel!

VAN TORRELAS.

Bah! verliefde meisjes bedriegen nog al gemakkelyk eene moeder

WILLEM.

En de myne zal dat ook wel kunnen, Ridder!... Laet my dan deze plaets vry slechts voor een half uer; gy verstaet wel dat ik niet langer het byzyn myner verkorene zal kunnen genieten.

VAN TORRELAS.

Zeer gaerne, maer slechts een half uer; want dan komt de myne.

WILLEM.

Gy kunt er verzekerd van zyn. Goede nacht, Ridder.

VAN TORRELAS.

Tot wederziens

(af.)

WILLEM.

Ho! zoo hy wist dat ik al zoo vele nachten by Machteld ben ingeklommen zonder voordeel, wat zou hy my uitlachen! en zoo myne vrienden het eens wisten! want ik heb al op Machteld's bezit gepocht. - Bah! ik zal die deudzame, zoo als men het heet, wel verwinnen, ik ben nog al in zulke dingen geslaegd!

Derde tooneel.

WILLEM VAN DAMPIERRE, MACHTELD.

WILLEM

van toon veranderende, en Machteld by de hand nemende die zy wil terug trekken.

Eindelyk, beminde Machteld, zyn wy van dat jagtgewoel verwyderd en bevinden wy ons alleen, met de kalme prachtige natuer, alleen met onze liefde!

MACHTELD.

o Spreek toch van onze liefde niet meer! doof er toch de laetste vonk van in uw hart.... Wat my betreft, ik wil zoo ik te magteloos ben om haer te smooen, liever van droefheid verkwynen dan uwe genegenheid nog beantwoorden.

WILLEM.

Hoe kunt gy zoo spreken, allerliefste, onder zulken helderen gestarnden hemel en onder deze weelderige boomen, wier zacht gefluister ons tot de liefde lokt?

MACHTELD.

Hoe zoet de liefde ook vroeger voor myn harte was mag ze my niet meer bekoren, het onverbiddelyk noodlot verbiedt zulks, Willem..... Helaes! hoe onbegrypelyk smart het my niet, u te zeggen, dat ik u deze byeenkomst alleenlyk heb toegestaen, om u vrylyk te kunnen verzoeken niet meer aen my te denken.... Ik ook, hoe pynlyk het my vallen moge, zal de zoete uren, welke wy zoo liefderyk en toch zoo

eervol sleten, uit myn geheugen jagen.... Ik zal het voorledene met een ondoordringbaer floers trachten te bedekken; want het minste aendenken daeraen zou myn hart doen trillen.... en het is pligt dat wy van elkander scheiden en elkaër vergeten.

WILLEM.

Wat zegt gy Machteld en hoe moet ik uwe woorden uitleggen?... Gy spreekt van scheiden en toch ook van minnen, gy aenroept den pligt daer, waer gy zegt dat de liefde gloeit, hoe zal ik dat overeenbrengen? Ongelukkige! Mogelyk lees ik dieper in uw hart dan gy wel meent en vind ik daer gevoelens, welke gy my niet verklaren durft.

MACHTELD.

Uw eigen hart moet uw gezegde veroordeelen, Willem; want gy zyt immers genoeg van myne rampzalige liefde verzekerd.... o! ik heb u bemind, allervurigst bemind, en ik bemin u nog..... maer ik wil die schandelyke genegenheid in myn harte smoooren.... En gy, Willem, zoo gy eenige verkleefdheid voor my koestert, willig dan myn verzoek in, vertrek! Maek my niet de rampzaligste der vrouwen, noch stapel over myn hoofd geene onbepaelde ongelukken, die u in hunnen val insgelyks zouden verpletten....

WILLEM.

Wat hebt gy te vreezen, Machteld, wat doet u toch beven voor ons beide?

MACHTELD.

Denkt gy dan niet meer aen Otho van Beckdal? Zyn wraekgeroep klinkt my nog zoo akelig in de ooren.

WILLEM.

Otho hebt gy niet te vreezen, allerliefste, die schreeuwt, maer is magteloos. Wat zoude u de geringe vassael kunnen berokkenen, als de magtige Graef u beschermt!

MACHTELD.

Otho is geen zwetser, Willem, hy zal niet bedreigen als hy niet van zin is, of de hoop niet heeft, zyne bedreigingen uit te voeren.... Hy zal daerom, gelyk hy gezegd heeft, zyne eer, als het noodig wordt, opofferen..... o Rampzalige die ik ben, wat heb ik Otho berokkend! in wat afgrond heb ik hem geworpen, aen wiens ouders ik zoo veel verschuldigd ben en dien ik beminde als eenen broeder!...

WILLEM.

En dien gy nu mogelyk bemint als eenen minnaer!

MACHTELD.

Willem!.. O! ik wil niet meer dat gy zoo iets zegt, want dat verscheurt myn hart. Kunt gy, na al de blyken van opregtheid, welke ik u schonk, nog zulken twyfel laten blyken: dat is immers te wreed? Ho! ik hadde Otho moeten beminnen; maer helaes! gy zyt in mynen weg getreden om tot struikelsteen te dienen aen myne deugd, aen myn geluk... en toch bemin ik u nog! Maer nogtans Willem, indien

gy my bemint, vertrek, want myn hart begint van ons beider toekomst te yzen.... het ziet in de verte eene mengeling van moord en schande, van smart en berouw!... o God, wat ben ik rampzalig!

WILLEM.

Maer zyn dit nu geene hersenschimmen, waervoor gy beeft, waervoor gy aen my en aen u zelve een onschatbaer genot wilt ontrooven?

MACHTELD.

Hersenschimmen, Willem, hersenschimmen! en uwe moeder dan? uwe moeder! Hoe bespot men die voor den misslag harer jeugd? Wat roept men haer niet wreedelyk na op straet? Hoe wyst men haer met den vinger?... Ho! men verandert dagelyks iets van hare moederliefde in haet voor de vruchten der ongeregeldheden harer jeugd!... En myne voorgevoelens zyn hersenschimmen.. o Willem!

WILLEM.

Maer hebt gy iets dergelyks te vreezen, Machteld?... Gy doet my waerlyk glimlachen... Maer gy meent zulks toch niet, niet waer? Wie wordt er nog gekwollen voor het geen gy misslagen noemt, behalve myne moeder? Zy heeft zich dien schimp al door andere dingen op den hals gehaeld!... Zie eens Machteld hoe velen er gerust de vruchten der vreugden harer jongheid genieten!...

MACHTELD.

Willem! Willem! Ho dat is schandelyk! dat had ik nimmer van u verwacht!... o God hoe kon ik zulken mensch lief hebben.

(Zy wil vertrekken.)

WILLEM.

(Ter zyde.)

Wat! heb ik my missproken!

(haer naloopende)

Machteld! Machteld! gy begrypt myne woorden niet, ik wilde alleenlyk zeggen dat gy den schimp, waarmede men onze genadige Gravin overlaedt niet te vreezen hebt. Op myne eer, verder liepen myne gedachten niet.

MACHTELD.

Willem, Willem, wat schandelyke tael! mag ik toch gelooven dat zy de uitdrukking niet was van uw innig gevoel?

WILLEM.

Twyfelt myne beminde Machteld dan aen myne opregtheid?...

MACHTELD.

Neen, neen, Willem, ik mag daer niet aen twyfelen, dat zou my te zeer folteren, Willem, lieve Willem!... Maer als wy den spot, de vervolging der wereld niet moeten vreezen, dan is er toch wel iets in ons dat ons vervolgt en bespot als wy de onschuld verloren hebben! Ik gevoel zulks... Ho! laet ons dat toch nimmer wekken, Willem, vertrek, o vertrek! want wie verzekert my dat wy zullen deugdzaam hlyven? Wie

zal ons verdedigen tegen de menschelyke zwakheid? Ik bloos wanneer ik beken, hoe broos myn harte is.... Indien ik u mogt beminnen, zou dat zoo niet wezen, ik zou in myne onschuld, dunkt my, moed putten om met u tegen den vreeselyksten storm op te varen, en onze vereenigde krachten zouden ons tusschen de klippen redden. Nu helaes! is onze liefde zondig en beneemt my daerdoor alle kracht. Ik weet dat de minste zwakheid, welke ik u betoon, myne ziel bezwalkt en nochtans heb ik de magt niet met u af te breken.

(Op hare knien.)

Heb medelyden met my, Willem, ondersteun myne deugd, die, zoo gy my waerlyk bemint, u het duerbaerste zyn moet. Doe gy, met uw mannenmoed, datgene waer voor de vrouwelyke zwakheid terug deinst. Breek af met my, vertrek! en bewaer alzoo myne eer en myne ziel.

(Van Torrelas wandelt ongeduldig op den achtergrond, eenige bondgenooten sluipen tusschen de boomen door.)

WILLEM.

En zoo ik beiden bewaerde zonder te vertrekken, zoo ik my krachtig genoeg gevoelde, om al de driften die in my zouden kunnen opbruisen te onderdrukken en te verwinnen, zoo de deugdzame liefde welke ik voor u voed, my die krachten schenkt, zoudt gy wreed genoeg zyn my te verwyderen.

MACHTELD.

Indien gy my dit kont verzekeren, indien gy met al

uwe liefde de schutsengel werdt van myne deugd, neen, Willem, dan niet... Maer dan durf ik ook aen ieder laten zien dat wy elkander beminnen als broeder en zuster, dan wil ik voor niemand onze onlaekbare liefde verborgen houden, en u dan ook als eenen welkomen bezoeker in het openbaer ontvangen.

WILLEM.

Heb dank, allerliefste, voor het zoete oogenblik, welk gy my daer schenkt, het doet my al het lyden vergeten, dat ge my straks deedt uitstaen.... Verzegelen wy ons nieuw verbond met een zoen!

MACHTELD.

Beminde Broeder!

(Terwyl Willem hare hand kust komt van Torrelas naer voren en staet hem na te zien.)

WILLEM

van Torrelas ziende.

He! wat doet ge daer, nieuwsgierige ridder?

Vierde tooneel.

DE VORIGEN, VAN TORRELAS.

VAN TORRELAS.

Ontschuldig my, Mynheer. Ik twyfelde of het misschien myne beminde was die gy daer liefkoost: zy zoude al lang hier moeten zyn.

WILLEM.

De getrouwheid uwer beminde moet dan zeer twyfelachtig wezen, dat gy zoo maer dadelyk achterdocht op haer voedt.

VAN TORRELAS.

Allen hebben het geluk niet dat uwe Genade schynt te hebben: ten minste hebt gy er nu eene zeer getrouwe gevonden.

(Voor Machteld buigende)

Mejufvrouw is haren verloofde getrouw gebleven tot na zynen dood, welken ik over eenige dagen vernam!

WILLEM

van Torrelas op zyde trekkende.

Ongelukkige, dat ge niet slimmer zyt! uwe redenen schynen spotterny en zouden my met myne beminde geheel kunnen verbroddelen; straks was zy daer al reeds zeer geneigd toe voor eenige woorden die ik my liet ontvallen. Maer het is nu hersteld, en....

MACHTELD

ter zyde.

o God, hoe word ik al bespot!... Neen, neen! ik wil my met geene verdiende schande overladen, ik wil met Willem geheel afbreken.

VAN TORRELAS

stil tegen Willem.

Een doortrapt verleider, gelyk gy schynt te zyn, hadde alreeds moeten begrypen dat ik hem daer eene dienst bewees. Heb ik Machteld van Rhynhout geene les gegeven om in het toekomstige wat getrouwer te zyn.

WILLEM

ter zyde tegen van Torrelas.

Gy kunt gelyk hebben en daer gy een vermakelyke snaek schynt, wil ik kennis met u maken. Zeg my uwen naem en kom my eens bezoeken.

VAN TORRELAS

ter zyde tegen Willem.

Wil my daer nu van verschoonen.

WILLEM

ter zyde tegen van Torrelas.

Indien gy het verkiest.... Maer is uw liefje schoon? ik zou haer wel eens willen zien.

MACHTELD

schaemrood en pynlyk aengedaen tegen Willem.

Heer Graef, wilt gy my naer den jagtstoet teruggeleiden?

WILLEM.

Aenstonds, allerliefste, ik heb hier nog eene gewigtige zaek met dezen ridder af te doen.

(Ter zyde snel tegen van Torrelas.)

Ik zoude uw liefje wel eens willen zien, verzoek ik u.

VAN TORRELAS.

Dat is my onverschillig, maer kom my niet stooren.

WILLEM.

Zoo onbeleefd ben ik niet. Wanneer gy den jagtstoet hoort terugkomen, denk dan dat ik op de komst ben.

VAN TORRELAS.

Ik zal het niet vergeten!

WILLEM

Machteld den arm aenbiedende.

Vergeef my, allerliefste.... Halen wy nu haestig den jagtstoet in, spoeden wy ons, eer onze afwezigheid argwaen wekt.

(af.)

Vyfde tooneel.

VAN TORRELAS, BONDGENOOTEN, ROMBAUT.

VAN TORRELAS.

Verfoeijelyke boef!... Ja! Hoe onverschillig ik ook ten opzichte der ondeugden ben, kan ik by het zien uwer snoodheid niet koel blyven, en ik geloof zelfs dat gy van uwe makkers, alzoo verachtlyk als gy, nog veracht wordt!

(Twee Bondgenooten komen uit het hout.)

EERSTE BONDGENOOT.

Gy hebt gelyk, Ridder van Torrelas, het is een opregte boef.

VAN TORRELAS.

En dat wil onze Graef worden!

EERSTE BONDGENOOT.

Wy zouden onze vrouwen en dochteren wel in kelders mogen opsluiten, om ze uit zyne bemorsende klauwen te houden.

TWEEDE BONDGENOOT.

De verleiding is toch wel de gevaerlykste ondeugd die bestaet!

VAN TORRELAS.

En hy wil onze Graef worden!

TWEEDE BONDGENOOT.

Die lofzinnige, die zynen tyd niet besteedt dan aen den wyn en aen de vrouwen!

EERSTE BONDGENOOT.

Die lichtmis!

TWEEDE BONDGENOOT.

't Is belachelyk!

VAN TORRELAS.

Ha! ha! ha! Ik moet met my zelven lachen! ha! ha! ha!

DE BONDGENOOTEN.

Hoe! - Waerom?...

VAN TORRELAS.

Kan er nu toch een beter vorst gevonden worden dan Willem Van Dampierre?

DE BONDGENOOTEN.

Hoe dat?

VAN TORRELAS.

Ho! dat zou nog een vorst zyn! Dat ware de god der Graven!... Wat zouden wy, ambtenaren, vry en ongehinderd aen onze fortuin kunnen denken, zoodra wy de voorzorg hadden genomen hem eenige knappe sirenen aen zyne voeten te werpen!

EERSTE BONDGENOOT.

Van Torrelas heeft gelyk.

TWEEDE BONDGENOOT.

Hy heeft gelyk!

(Meer Bondgenooten komen uit het bosch.)

BONDGENOOTEN.

Vrienden! vrienden!

VAN TORRELAS.

Goede nacht, Ridders.

TWEEDE BONDGENOOT.

Wy zegden daer al, dat Willem Van Dampierre een beter vorst zou zyn dan Jan van Avenes.

ROMBAUT

inkomende ter zyde.

Wat hoor ik daer! ja.... ta! ta! ik zal slecht verstaen hebben, ze schynen te hupsche borsten om zoo te spreken!

EEN BONDGENOOT.

Ik heb dat al lang gedacht; maer wy kunnen het geluk niet hebben hem te bezitten. Hy is een Franschman!

EEN ANDER.

Wat zou hy ons stroopen, zoo hy Vlaenderens troon beklom.

EERSTE BONDGENOOT.

Al zyne ambtenaren zouden fransch zyn.

EEN ANDER.

Dat mag...

ALLEN.

Dat zal niet!

VAN TORRELAS.

Neen! Maer waerom is de gevloekte ziel van Willem ook niet in het lichaem van Jan van Avenes, of waerom is de eerste niet in Vlaenderen geboren?

ROMBAUT

ter zyde.

Schandelyk! schandelyk!

EERSTE BONDGENOOT.

Het is ongelukkig.

VAN TORRELAS.

Ho! dat wy in zulke armzalige tyden leven! Voor

weinig voordeel verplicht zyn met eenen vorst samen te spannen, die de volks - en de vaderlandsliefde zelve is; die alles met zyne eigene oogen zal willen zien, met zyne eigene ooren hooren; die de regtvaardigheid wil doen heerschen en de aftroggelary afschaffen!

EEN BONDGENOOT.

Het is toch verdoemd met zulk armoedje te moeten scheep gaen en zyn leven wagen!

EEN ANDER.

Och! wat wagen wy al? - Eenige oogenblikken openlyke ongenade van de zwarte Margriet, in wier ongenade wy nu toch al in het geheim zyn.

EEN ANDER.

Hy heeft gelyk! Al lekten al onze ontwerpen uit zoo zouden wy niets meer te vreezen hebben: de Henegouwers zouden hunne Edelen niet laten mishandelen door eene vrouw welke zy haten. Wy wagen dus niets en zoo wy gelukken win ik voor myn deel een slot met zyne aenhoorigheden, en eenige duizende goudspecien - Lang leve Graef Jan!

ALLEN.

Lang leve Graef Jan! lang leve Graef Jan!

TWEDE BONDGENOOT.

Van Avennes laet toch de winstjes aen ons: hy schenkt my een uitgestrekt perk, waerin ik u allen verzoek my te verzellen op de eerste jagtparty, die ik er houden zal.

ALLEN.

Wy aenvaerden.

TWEEDE BONDGENOOT.

Daerby even gelyk onze makker eenig klinkend goud!

ROMBAUT

ter zyde.

Ha! ha! Dat zyn nu de belooningen waerover van Torrelas my sprak - Bliksems! dat zyn regt veilbare zielen, die zich aen de andere party voor wat meerder op nieuw zullen verkoopen - Wel, wel, wat verbond!

VAN TORRELAS.

Ik acht my ook niet misdeeld, opperontvanger!

EEN BONDGENOOT.

En ik Groot-Forestier.

VAN TORRELAS.

Al die ambtjes brengen nog al wat op...

EEN BONDGENOOT.

Daerby, gy weet wel....?

VAN TORRELAS.

Ja, ja, wy delen te samen... Dat Jan van Avennes vry onze akten kontrolere, onze rekeningen nazie, wy zyn slim genoeg om hem te bedodden!

ROMBAUT

ter zyde.

Dat is nu voor het vaderland!.... Dat zyn nu van die ambtenaren, door myn vader zoo dikwils afgeschilderd

EEN BONDGENOOT.

Het is immers der vorsten noodlot bedrogen te worden.

OTHO komt op den achtergrond tusschen de boomen.

VAN TORRELAS.

En als wy Jan op den troon vestigen, dan zullen wy nog eens deftig medescharren; vooreerst hebben wy de aenhangers van Willem die wy zullen kunnen uitschudden.

EEN ANDER.

Zoowel als al andere tegenstrevers.....

ROMBAUT

zyn zwaerd trekkende.

Ho! ho! dat gaet te verre, ik zal daer een einde aen stellen!

EERSTE BONDGENOOT.

En dan de oproerige steden, die wy zullen in vuer en vlam zetten, en uitrooven, en dan.....

Zesde tooneel.

DE VORIGEN, OTHO.

OTHO

Rombaut verdringende, die de Bondgenooten wil aenvallen.

Zulke boeventael kan ik niet dulden! neen, verachtelyke bastaerdzonen van Vlaenderen, die den buit des vaderlands durft deelen, vooraleer gy hem aen hetzelfde ontroofd hebt! Hoe durft gy voor Gods aenschyn op het bloed uwer broeders, op het gebrek der weduwen en weezen *speculeren!* ô schande!... Het is maer laegheid!

Verwarring.)

ROMBAUT.

Zoo meende ik het ook, maer ik hadde dat met myn zwaerd gezegd.

BONDGENOOTEN.

Wat is dat? Wat hoon! Bloed! - Bloed! - Bloed!

EERSTE BONDGENOOT

zynen handschoen werpende.

Zyt gy Ridder?

ROMBAUT.

Al was hy een boer dat doet er niets aen! hy heeft goed gesproken en ik neem de uitdaging voor hem aen!

VAN TORRELAS.

Steek u hier niet tusschen, gy zyt nog te jong!

(Tegen Otho)

Zyt gy Ridder?

OTHO.

Ridder... neen... niet meer... ik was het eens... Oh...

VAN TORRELAS.

En gy durft ons hoonen, verachtelyke boef!

OTHO.

Wat! - Ho! zich moeten intoomen voor zyne wraek!..

(met moeite)

Ik vraeg u vergiffenis, Myne heeren... Eene onweêrstaenbare drift heeft my vervoerd en deed my vergeten, dat ik hier gekomen ben, om my met u te vereenigen en alzoo gezamenlyk de toekomst van den vreemdeling te vernietigen.

ROMBAUT.

Hoe! Gy herroept uw gezegde! dat heb ik niet van u verwacht: gy zyt zoo verachtelyk als zy!

VAN TORRELAS.

Zwyg, Rombaut.

(Tegen Otho)

Wy verbinden ons niet dan met Ridders, Edelen of magtige personen.

OTHO.

Zoo! niet dan met Edelen of Ridders... Wie meent gy dan dat u uwen lagen roofzucht zou durven in het aenzicht spuwen?

VAN TORRELAS.

Een man, dien wy te zeer moeten verachten, om ons over zyne onbezonnene tael te bekreunen!

OTHO.

Duivel en hel! dat gaet te ver! Geheel uw geslacht, van Torrelas, zou vereerd zyn indien ik my met u wilde meten.

EERSTE BONDGENOOT.

Wie zyt gy dan?

OTHO.

Edeler dan gy allen; ik ben een van Beekdal.

ROMBAUT.

Gy een van Beekdal? dat is onmogelyk, uw vader was een man van eer!.... nogtans ja! myn vader zei het zelfde aengaende den vader van Van Torrelas.

VAN TORRELAS.

Rombaut, zy voorzichtig.

(Tegen Otho)

Wat u betreft, gy zyt een logenaer! Otho van Beekdal is dood.

OTHO.

o Spraekt gy de waerheid!... Herkent gy my niet, van Torrelas?

VAN TORRELAS

hem beziende.

Waerlyk, gy zyt Ridder van Beekdal; maer de boezemvriend van Willem van Dampierre komt hier waarschylyk om ons te bespieden.

OTHO.

Van Torrelas! Myne vriendschap met Willem van Dampierre heeft my nooit tot verrader verlaegd! en toch!... ik ben nu de doodsvyand van dien vrouwenverleider, en ik kom als dusdanig myne dienst aen Jan van Avennes aanbieden.

TWEEDE BONDGENOOT.

Maer wie stelt zich borg voor de echtheid uwer bewering?

OTHO.

Is dan myn ridderswoord niet genoeg? Ho!.. ik herinner my.... reeds heb ik u gezegd dat ik den riddersnaem heb afgezworen.

(Smeekend)

Geloof, Ridders, dat ik alles wil ten beste geven om my op Willem te wreken. Ho! hy heeft my gehoond, zonder my ridderlyke voldoening te geven. Zult gy weigeren my in uw verbond te aenvaerden, om daerin myne voldoening te zoeken?

TWEEDE BONDGENOOT.

Men zou u wel kunnen aenvaerden.

VAN TORRELAS

de Bondgenooten ter zyde trekkende.

Dat zal niet! Wilt gy dan altyd eenen afkeurder uwer daden, uwer voornemens, en uwer hoop by u hebben; niets, niets. Zoeken wy twist met hem, hy moet van kant!

(tot Otho)

Uw strik, geloof my Ridder van Beek-

dal, is te onbeendig gelegd om ons te vangen. Wie heeft van uwen twist met Willem van Dampierre gehoord, wie kan er de oorzaak van melden? nauwelyks zyt gy in uw vaderland teruggekeerd en kunt den franschman nauwelyks ontmoet hebben.

EERSTE BONDGENOOT.

Hy is maer hier, om onze geheimen na te vorschen.

TWEEDE BONDGENOOT.

Een ellendige verspieder!

EEN ANDER.

Een lage verrader!

OTHO.

o God! moet ik beleedigd worden van mannen zonder bloed, zonder hart, zonder ziel! Van mannen die het uitwerksel niet begrypen kunnen, welke de minnenyd, gemengd met de vurigste liefde, op den mensch heeft, die meenen dat de lage hebzucht de eenige dryfveer van het menschdom is!

VAN TORRELAS.

Hy is aen het bidden!

EEN BONDGENOOT.

Hy vraegt vergiffenis over het schandelyk stieltje dat hy bedryft.

EEN ANDER.

De spion!

OTHO.

Genoeg gehoond! Ho! zoo ik dezelfde lage ziel als gy bezat, zoo ik bekwaem was tot roof, zoo myn brein geschikt was tot het uitvinden eener nieuwe belasting

op het gebreklydende volk; *Dan* zoudt ge my met opene armen ontvangen! Eer en ambten zouden my beloofd worden indien ik winst kon verschaffen niet waer!? Loopt, lage landroovers, ik zal zonder u myne wraek wel vinden.

VAN TORRELAS.

Die belediging eischt bloed, Ridder van Beekdal.

OTHO.

Meent gy dat ik my zal verlagen uw schandig leven te eindigen.

EERSTE BONDGENOOT.

Wanneer een eerlyk Ridder hoont, houdt hy zynen hoon staende.

OTHO.

Wel nu dan! ik zal hem ook gestand zyn. Ik zal myn vaderland van zulk gebroed verlossen.

(Hy wentelt zynen mantel om zynen arm en trekt zynen dolk. De bondgenooten vallen op hem aen.)

ROMBAUT.

Dat gaet hier zoo niet! Valt niet te gelyk op hem; maer een voor een. Ik wil geenen moord zien!.... Geef iemand hem een zwaard.

VAN TORRELAS.

Sla toe, sla toe!

ROMBAUT

er met zyn zwaard tusschen springende.

Moed! moed! Van Beekdal, hier ben ik! Ge zyt op het laetste weêr man van eer geworden en mynen bystand waerdig. Houd stand!

VAN TORRELAS

tegen Rombaut.

Maek u uit het gevecht: men zou uwe onbezonnenheid niet ontzien.

ROMBAUT.

In den stryd heeft men niets te ontzien.... Toe maer, van Beekdal!...

VAN TORRELAS.

Sla dan maer toe! beide moeten sterven, dood, dood

Zevende tooneel.

DE VORIGEN, JAN VAN AVENNES, die van verre den stryd gehoord heeft, komt haestig opgelopen.

JAN.

Laet af!

EENIGE BONDGENOOTEN.

Jan van Avenes!

ANDEREN.

De Graef!

JAN,

na eenige oogeblikken met majesteit te hebben rondgestaerd.

Is het alzoo Ridders en Bondgenooten dat gy het vaderland redden wilt? Is het met elkanders bloed te vergieten dat wy magtig genoeg zullen worden om onze vyanden ter neder te slaen? Nu, wanneer de eendragt alleen onze ontwerpen zal doen slagen, verscheurt gy elkander: wat zal het dan zyn wanneer wy eens rustig het vaderland zullen beheerschen? Dan zult gy voor

zeker nog méér twisten en krakeelen. Maer meent gy dat ik twistzucht tusschen myne bestuerleden dulden zal? meent gy dat ik zal toestaen, dat uwe geschillen de rampen myns volks en de armoede des lands na zich slepen?... Neen! en beklim ik eens Vlaenderens troon, zoo neem ik niet tot myne raedsheeren of beambten, dan alleen mannen wier eendragtige gevoelens en begrippen, het welzyn myns lands bevorderen zullen.

(De zwaerden verdwynen in de scheeden.)

VAN TORRELAS.

Vergeef ons, heer Graef, het was geen ellendige twist, waervoor wy het zwaerd trokken, het was ridder van Beekdal die ons hoonde.

OTHO.

Ja Graef, ik kwam u myne dienst aanbieden, maer ik kon hunnen roofzucht niet dulden, en ik heb voor het vaderland gesproken, en hun hunne laegheid verweten.

ROMBAUT.

En wel te regt, Heer Graef.

JAN.

Is dat gemeend, Ridder van Beekdal? gy, de boezemvriend myns broeders, wilt gy wezenlyk het vaderland helpen redden?

OTHO.

De laffe Willem heeft myn eigendom geroofd en ik heb hem wraek gezworen. Ik bied u myn leven, myne eer zelfs, ja, myne eer aen, indien gy ze noodig hebt

om zyne troonbeklimming te beletten en my alzoo te wreken.

JAN.

Het is dan alleenlyk voor uwe wraek dat gy komt en niet voor het vaderland! Gy wilt alles, alles, leven en eer te pand stellen, tot lessching uwer wraekzucht, maer niets voor het land waer uwe moeder ademde!.... Welnu ik neem uwe dienst aen, en zal gebruik maken van uwe opofferingen. Gy wordt myn verspieder.

ROMBAUT.

Dat is eene goede straf!

OTHO

opspringende.

Wat!... ik, een ellendige spie?... Weet gy wel wie ik ben? Zeg my eens erfgraef van Vlaenderen, zeg my, bid ik u, wie myner voorouders zynen landheer verried; noem my er eenen die voor den vyand week! Zeg my wie van hen den ouderling en het kind vermoordde, of het noodige aen de weeze ontnam! Noem my eindelyk hem die eenige laegheid bedreef!...

(eene poos)

Gy kunt niet, Graef...

(eene poos)

Met wat regt beledigt gy hen dan in hunnen zoon?

JAN.

Met welk regt ik u tot mynen verspieder verhef? Hebt gy dan uwe eer niet opgeofferd aen uwe wraek?

OTHO.

Ho! die opoffering is te zwaer! neen neen! Graef, eischt die opoffering van my niet!

VAN TORRELAS.

Ik ben straks getuigen geweest van de ontrouw uwer verloofde.

OTHO.

Ik! spion, spion! eischte men dat niet van my om my wraek te verschaffen, wraek, wraek over Willem, die met myne Machteld boeleert! Spion!... Een spion verraedt.... Juist, juist de Gravin is op het kasteel van Rhynhout, ik zal haer wel vinden!.. Een van Beekdal is toch wel tot verspieden bekwaem... o Welk eene eer spion te zyn en dat om zyne wraek! ah, ah ah!

(Jagtgeluid in de verte.)

VAN TORRELAS.

De jagtstoet! vlugt, vlugt, Willem van Dampierre is aenstonds hier.

(De Bondgenooten vlugten.)

OTHO.

Weet gy of dat Willem is. Ik moest dat weten dat is myn ambt!

(af.)

ROMBAUT.

Denk aen uwe eer!

Achtste tooneel

JAN VAN AVENNES, ROMBAUT.

JAN.

Helaes! wederom een trawant..... een wraekzuchtige, geen vaderlandsvriend! Wee! wee!... o God! kwame er toch eens een opregt Vlaming my bystaen!

kwame er eens een eenige! My dunkt.... Wat wil ik my met ydele droomen vleijen....

ROMBAUT

hem op den schouder kloppende.

Gy hebt my dan niet opgemerkt.

JAN.

Wat!

ROMBAUT.

Myn hart gloeit voor het vaderland!

JAN.

Gloeit voor het vaderland!... o! herhael my dat zalig, dat treffend woord! Sints jaren hoorde ik het niet meer dan van my zelve, of van den echo, die het in de kamer of op het veld herhaelde, waer ik het uitsprak.... Uw hart gloeit voor het vaderland!... o! Zeg dat nog eens; zeg dat ge my het vaderland wilt helpen redden.

ROMBAUT.

En wat zou anders degene, die nog eene vlaemsche ziel in den boezem voert.

JAN

Rombaut beziende.

Blauwe oogen, blondrosse lokken, o gy zyt een Vlaming van harte, ziel en lichaem myn vriend! en hoe is uw naem?

ROMBAUT.

Rombaut. - Verwonder u niet heer Graef, Rombaut alleen, hoewel ik edelman ben. Myn vader zegde: onze stamvader heette Rombaut eer hy om zyne schoone daden edel werd; heet ook Rombaut tot dat gy onzen bynaem waerdig zyt.

JAN.

Ho! kom op myn hart, het is zoet iemand te omhelzen dien gevoelt gelyk wy gevoelen.

(Zy omhelzen elkander.)

ROMBAUT.

Al heeft myn vader geene beenen meer, wat zou hy opspringen als hy zag, dat ik de goedkeuring van een man als gy, heer Graef, niet geheel onwaardig ben.

JAN.

Noem my niet meer, heer Graef, maer eenvoudig vriend. Ik ben uw vriend voor altoos, voor eeuwig en dat door vaderlandsliefde!

ROMBAUT

hem de hand drukkende.

Ik heb medelyden met u, vriend; waerachtig ik heb medelyden met u! Gy! een man van hart, die zeker het vaderland wilt gelukkig maken, moeten aenspannen met die geldvliegen en die wesp van straks... o Dit maekt my boos en nypt u in het hart, dat gevoel ik.... Maer nu wy van die lieden spreken mag ik u te dien opzichte eens eenen raed geven... aen den Graef van Vlaenderen had ik nimmer gedurven, aen mynen vriend - durf ik wel.

JAN.

Spreek, spreek.

ROMBAUT.

Welnu! luister dan altoos naer uw eigen hart en sla den raed uwer bondgenooten in den wind! De vliegen zullen u niet raden dan om geld te kunnen optrompen

en de wesp om dengenen te steken, op wien zy het gemunt heeft, gy begrypt dat.....

JAN.

Ho! telde ik zóó vele Vlamingen in myn verbond gelyk gy zyt!

ROMBAUT.

Gy zoudt er wel meerder onder tellen, maer van Torrelas en zyne vrienden lokken altoos met rykdommen, met ambtjes, en waerlyk dat is voor een opregt gemoed aenstootelyk.

JAN.

Gy hebt gelyk, maer hoe kan ik dat verhoeden. Van Torrelas was myn eerste steun, en hy is het die me myne andere vrienden bezorgd heeft.

ROMBAUT.

En die u er een aental betere doet derven. Uwe edele gevoelens, uwe goede voornemens jegens het vaderland komen by hem in geene aenmerking. Hy belooft alleenlyk geld aen wien hy in uw verbond wil doen treden en daerdoor schynt gy aen velen een nietige, maer heerschzuchtige persoon, die u door belooningen moet aenbevelen. Ik zal wel zorgen dat ik meerder Vlamingen by u kryg, Jan, myn vriend!.... maer op ééne voorwaerde.

JAN.

Spreek vry, myn vriend.

ROMBAUT.

Zie, Jan!... Ik ben niet zeer gerust te moede, wanneer ik aen onzen opstand tegen de Gravin denk....

Het is toch altyd ongehoorzaemheid aen uwe moeder.... Eene moeder is zoo goed voor haer kind; en, neem my dit niet kwalyk, daerdoor schynt het als of gy niet genoeg gedaen haddet, om hare onregtvaerdigheid te uwen opzichte te doen herstellen. Margaretha is thans op het slot Rhynhout, als Ridder van Beekdal het wel voor heeft. Ga, leg haer uwe billyke aenspraek op den troon en uwe genegenheid bloot, zy zal u aenhooren, zy is immers uwe moeder!

JAN.

Myne moeder! myne moeder!... Helaes! gevloekte die ik ben, ik vind by haer niet dan terugstooting, dan hoon, dan smart!... Ik heb haer op myne knien voor het vaderland gebeden, en zy heeft my spottend weggedreven!

ROMBAUT.

Doe nog eene pooging, vriend! doe nog eene pooging, zy is uwe moeder....

JAN.

Ik zal! want vrede, vrede met haer, dat is myn hartewensch!.... Ho dat zy wist hoe ik haer beminne!.....

Negende tooneel.

DE VORIGEN, OTHO.

OTHO.

Vlugt! vlugt! Willem van Dampierre is daer, vlugt!

ROMBAUT.

Voor Willem? Wy vreezen hem niet. Ik heb zelfs grooten lust hem myn belang te zeggen.

JAN.

Het is myn broeder!

(beide af.)

OTHO.

Spion, spion! ik ben spion! ha! ha! ha!

(Hy verbergt zich in het hout.)

Tiende tooneel.

MARGARETHA, WILLEM VAN DAMPIERRE, OTHO in het hout.

WILLEM.

He! Ridder waer zyt gy nu?.... De schelm is er niet meer, hy is myn toorn ontvlugt, de schurk, hy wist wel wat hy deed, de rekel!

(Hy zoekt naer van Torrelas.)

MARGARETHA

opkomende.

Wat is er Willem?

WILLEM.

Och! laet my gerust, de schelm, hy zal van myne handen sterven.

MARGARETHA.

Maer wat heeft hy u misdaen?

WILLEM.

Wat hy my misdaen heeft! Hy heeft door spotterny

Machteld tegen my vooringenomen en hy durfde zeggen dat hy het deed om ze vaster aen my te hechten en haer getrouw te maken!

MARGARETHA.

Myn zoon, myn zoon!..

WILLEM.

Wat hy misdaen heeft? de schurk, hy is de schuld dat Machteld my allen omgang met haer heeft ontzegd, Machteld die ik zoo beminde! Ho! zoo ik maer eerder Machteld had kunnen verlaten! ik hadde hem in de armen van zyne geliefde verworgd!

MARGARETHA.

Welke tael, welke tael!.... en dat is myn zoon!

WILLEM.

God! de preek zal weer beginnen! Dat ik heur dat gezegd hebbe! Die gramschap, die gramschap, dat die een mensch zoo maer alle voorzichtigheid ontnemt!

(hy wil af.)

MARGARETHA.

Willem, Willem! aenhoor uwe moeder toch; ongelukkig kind, zy wil niet dan uw geluk.

WILLEM.

Hewel! hewel! Moeder.

MARGARETHA.

Och verlaet toch dat schandig leven, vriend, dat u in het verderf stoot, word man en vorst! Of meent ge, Willem, dat de Vlamingen u tot hunnen Graef zullen begeeren als gy zulk een onwaerdig leven leidt.

WILLEM.

Maer is myn leven dan niet goed, Moeder? het is vol vermaek, vol vreugd! Waren er geene mannen gelyk ik, dan verliet het vermaek de wereld en men zou zyne jeugd zoowel in een klooster als elders kunnen doorbrengen.

MARGARETHA.

Ho! staek die onbezonnen tael, gy zyt tot vorst geboren! Leer regeren, want uw volk geeft zich ongaerne over aen een Graef, welke gewis door zorgelooze onbekwaemheid zyn dwingeland zou worden, byzonder wanneer er een werkzaam man, gelyk uw broeder, naer den troon staet.

WILLEM.

Dat de Vlamingen dan vry hunne kroon aen Jan van Avenes schenken! Of meent gy, Moeder, dat ik voor den prachtigen titel van Graef aen al myne vermaken wil vaerwel zeggen, en lust heb in de Staetspapieren te vergryzen! Meent gy dat ik om bevelen te kunnen uitroepen myne stem in den raed zal verschorren! Nimmer, Moeder, want zoo dat de pligten der vorsten zyn, dan is de bedelaer gelukkiger dan de Keizer.

MARGARETHA.

o God! moet dat myn opvolger worden! Waerom is Jan toch de zoon van myn echtgenoot niet, waerom vervolgt my het volk en hoopt den spot tusschen hem en den troon!..... Beminde Willem, zal ik u dan nimmer tot vorst kunnen vormen; zult gy nimmer begrypen hoe zoet

het is de liefde zyner onderdanen te winnen, met voor hun geluk te zorgen.

WILLEM.

Ha! ha! ha! Is het dan der vorsten pligt daer zelve voor te zorgen. Wel Moeder! de Graef is eene zoon, waerroad de beambten gaen in afgebakende en onafwykbare wegen, die naer het heil des lands geleiden. De naam, de persoon van den Graef is noodig om alles in schik te houden, zyne bekwaemheid, zyn arbeid niet - Zoo dat aldus niet is, torsch ik nimmer der vorsten last; is het aldus, dan neem ik den titel van Graef aen, omdat hy my niet verhindert myn leven in vermaak te slyten.

MARGARETHA.

Ho! zwyg, zwyg toch, uit medelyden voor uwe moeder! Zy bemint u toch zoo vurig, myn kind, en vraegt niet dan eenige inschikkelykheid van u tot vergelding. Hoe ligt kunt gy de geile vermaken, waeraen gy geboeid zyt niet opgeven om er edeler, standvastiger te genieten. Hoe zoet is de genegenheid der onderdanen niet voor het vorstenhart! Zy overtreft voor hetzelfde alle andere genoegens! Ho! ik heb de genegenheid der Vlamingen opgeofferd om u te doen heerschen, zult gy die opoffering niet vergelden door u op de staetszaken toe te leggen?.. Volg my toch, lieve Willem, volg my naer Vlaenderen...

WILLEM.

Henegouwen verlaten! wat zegt gy Moeder!

MARGARETHA.

Ho! kom toch in Vlaenderen leeren heerschen!...

WILLEM.

Maer ik bemin Machteld, Moeder.

MARGARETHA.

Hoe! gy durft die drift nog aen uwe Moeder bekennen! Heeft Machteld u niet zelve afgewezen?

WILLEM.

Ja, maer met de tranen in de oogen, met spyt en wroeging; zy meende dat niet, ik ben daer zeker van; zy bemint my nog gelyk ik haer bemin!

MARGARETHA.

En hebt gy dan uwe deugdzame Beatrix, uwe huisvrouw niet om u die Machteld te doen vergeten?

WILLEM.

Beatrix, Beatrix! eene vrouw, is die in vergelyking te brengen met eene jeugdige bloem!

MARGARETHA.

Ho! schandig mensch, ik zoude u moeten vloeken!... Maer neen, neen, Willem, gy zult my daer niet toe verpligten; na u heb ik slechts nog een kind; de anderen zyn voor my door spot gedood!...

(Op hare knien.)

Ho! Willem, lieve Willem, beter u toch, beter u uit liefde voor uwe Moeder, verlaet toch al uwe snoode vermaken; begin met Machteld te ontvlugten!

WILLEM.

Machteld ontvlugten! zoo in eens, zonder vaerwel! - Wat eischt gy toch van my, Moeder?

MARGARETHA.

Ho! myn kind, uwe Moeder smeekt er u om op hare

knien! Die gewigtige stap tot de deugd zal de andere vergemakkelyken, Ho! Willem, Willem!

WILLEM.

De opoffering is te zwaer, Moeder; och! eischtet gy minder, wat zoude ik u gaerne voldoen!

MARGARETHA.

Willem, Willem, ik ben toch uwe Moeder!

WILLEM.

En voor my op uwe knien! dat breekt my het hart Neen, neen, al de vermaken kunnen de schaemte niet betalen, die ik nu voor u uitsta, Moeder! Ik zal u voldoen, ik volg u naer Vlaenderen! Maer vooreerst....

MARGARETHA.

Vooreerst?

WILLEM.

Nog een vrolyk, maer deugzaam vaerwel aen Machteld, een dansvermaek, waerop ik onze ware vrienden nooden zal.

MARGARETHA.

En dan?... dan voor altoos....

WILLEM.

Voor altoos vaerwel gezegd aen al ydel, snood vermaek! Dan vorst geworden!...

MARGARETHA.

Ho! dank, dank, myn kind! Blyf toch standvastig in dat goed voornemen.

(Hem omhelzende.)

Willem, lieve Willem, welke vreugd baert ge uwe Moeder;

WILLEM.

Ik bemin u toch zoo, Moeder!

MARGARETHA.

Kom nu vrolyk ter rust! Gelei my naer het slot van Machteld, myn lief kind, want ik heb den jagstoet weggezonden om u hier ongestoord te kunnen spreken.

WILLEM

ter zyde.

Op dit nachtfest wordt Machteld de myne of nimmer!

(beide af.)

OTHO.

De boef! Hy spot met God, met deugd en met eer, met zyne moeder en met my! en die noemde ik mynen vriend, ha! ha! ha!... Ho! myn hart straft zich voor zulke verkeerde vriendschap, maer ik zal hem ook straffen! - Spion!... vermommen!... Ik zou my vermommen! verraden!... Wee! wee! wee!

Derde bedryf.

Eene Zael in het slot Rhynhout; ter zyde eene deur met een tapyt waerachter men zich kan verbergen. Eene tafel waerop de mom van Margaretha.

Eerste tooneel.

MARGARETHA, MACHTELD.

MARGARETHA.

Ik herhael het u, gy kunt my eene groote dienst bewyzen, de vervulling van mynen vurigsten hartewensch.

MACHTELD.

Het zal van my niet afhangen als ik u dat genoeg niet kan verschaffen.

MARGARETHA.

Ik hoop het... - Willem - ontroer u zoo niet, Freule, - Willem zal nu met my naer Vlaenderen keeren, ten minste heeft hy het my beloofd.

MACHTELD.

Is het dan toch waer! Ho! wat vervult ge my met zoete vreugde, Mevrouw!

MARGARETHA.

Hoe! gy schynt te twyfelen: hadt gy hem dan zelve niet bevolen u te verlaten.

MACHTELD.

Ach, Mevrouw!

MARGARETHA.

Ha! ik zie het, ge zyt zwak, zwak als een kind, Machteld! Gy kunt my de dienst niet bewyzen, die ik zoo vurig van u verzocht.

MACHTELD.

Mevrouw, ik zal poogen u te voldoen, al myne krachten.....

MARGARETHA.

En gy bezit nog de magt niet om Willem te verlaten!

MACHTELD.

Ik zal hem verlaten... Ik moet hem wel verlaten? Mevrouw, maer mag myn hart dan niet bloeden, als ik aen zyn vertrek denk! Ho! ik durf het u nauwelyks bekennen, hoewel gy vrouwe zyt, maer ik bemin uwen zoon, ik bemin hem zoo vurig!.....

MARGARETHA.

En gy zoudt voor die liefde, aen allen ten spot willen dienen?

MACHTELD.

Mevrouw!... Ik gevoel dat ik.... ja, verachting verdien; maer.....

MARGARETHA.

Geloof niet, Freule, dat ik het alleen zal blyven, die gehoond word voor liefdemisstappen. Men heeft smaek gevonden in de rampzalige, dieprampzalige moeder tegen haer onecht kind op te hitsen, en men zal daer in volharden.

MACHTELD.

Mevrouw? - Mevrouw!

MARGARETHA.

Ik hoon u niet, lieve Machteld, hoewel myne woorden hard zyn; maer ik ken de zwakheid der jeugdige schoonen te wel, om niet te weten dat zy versterking en onderstand behoeven.

MACHTELD.

O! ik zal Willem verlaten, voor eeuwig vaerwel zeggen. Ik zal de zucht myns harten smooren, het dooden!

MARGARETHA.

Maer, is dat nu genoeg, Machteld? Gy ziet, het vaderland behoeft een goed, een werkzaam vorst; en kan uw Willem aen die behoefte voldoen? Of bezit uw hart geene snaren genoeg om er eene voor het vaderland te voelen trillen?...

MACHTELD.

Maer kunt gy billyk meer van my vergen, Mevrouw, dan dat ik uw zoon verlate?

MARGARETHA.

Ja lieve, Machteld, gy kunt meer, uwe deugd heeft u die magt gegeven. Gy kunt myn geliefden zoon dwingen te vertrekken en hem krachtig en met goed gevolg aensporen zich tot vorst te vormen.

MACHTELD.

Ik Mevrouw?

MARGARETHA.

Ja gy, Freule!.... Maer heeft u de liefde dan alle door-

zienskracht, alle arglistigheid, alle gevoel van eigenmagt ontnomen, dat gy dit niet bevroedt? Heeft uwe liefde u dan *ontvrouwd*, al de zielseigenschappen der vrouw ontroofd?... Beseft gy toch niet, ongelukkige Machteld, dat de vrouw die eenen man met al zyne ondeugden aen hare deugd kluistert, eene magt over hem verkrygt, waervoor die van den heer over den slaef onderdoet! Ho! die oppermagt op Willem hebt gy bekomen, zy is het loon uwer zuivere deugd. En ge zyt lydzaam geworden! - Om mynen zoon te voldoen zoudt gy alles wagen, uwe eer zelfs verliezen; want zulke laekbare krachteloosheid brengt u gewis ten val; en het is Willem, die voor u zou moeten bukken!

MACHTELD.

Mevrouw, Mevrouw, bedriegt gy u niet in die oppermagt, hoe zoude ik arm, onervaren meisje....?

MARGARETHA.

Maer hy bemint u, myn kind, hy bemint u vurig, en die liefde zal hem aen al uwe wenschen doen gehoorzamen, terwyl gy hem door eenen glimp van verwyderde hoop het ontsnappen uit uwe magt onmogelyk maken kunt.

MACHTELD.

Maer wat kunnen nu de wenschen zyn, waeraen ik hem zou doen gehoorzamen?

MARGARETHA.

Heeft u de liefde tot het vaderland die nog niet ingeboezemd? Bevroedt gy nog niet welke dienst ik zoo

vlamvend van u verzoek? Gy ziet dat, indien Willem zoo voortgaet, hy de slechtste en verfoeijelykste Graef wordt: hewel! maek hem tot eenen goeden, verwyf hem met uwe van liefde vlamvende tael, dat zyn gedrag schandelyk, en dat hy uwe heele liefde onwaardig is.... Wys hem met al de welsprekendheid, welke de min aen het hart ingeeft, den weg naer de staetszaken en doe hem dezelve behartigen.

MACHTELD.

Maer, Mevrouw...

MARGARETHA.

Ho! gy zult my voldoen, niet waer? Gy zult hem tot vorst vormen? Mag ik toch zulken vorst aen Vlaenderen laten, en zou ik dan gerust ten grave kunnen dalen? Ho! Machteld, gebruik toch uwe magt, maek hem vorst... Vleit het u dan niet u zoo hoog boven den man verheven te gevoelen, en doet dat uw harte niet trachten die oppermagt te gebruiken?

MACHTELD.

Ik zal al myne krachten inspannen om u trachten te voldoen, Mevrouw; maer ik hoop weinig....

(Willem zingt achter de schermen.)

MARGARETHA.

Daer is hy, daer is hy! ik heb uw gedrag met grove stippen aangewezen, het overige moet u der vrouwen arglistigheid ingeven. - Maer voldoe me, voldoe me - Ik zal u een onderhoud met hem alleen bezorgen.

Tweede tooneel.

DE VORIGEN, WILLEM.

WILLEM.

Ha! goeden dag, Moeder, veel geluk, beminnelyke Freule. Wat verheugt het my u beiden te ontmoeten om u te melden dat ons nachtfeest luisterlyk zal zyn. Vergeef my, beminnelyke slotvoogdes van Rhynhout, dat ik voor hetzelfde over uw slot heb beschikt.

MACHTELD.

Myn eigendom staet altyd ter dienste myner wettige heeren, heer Graef.

WILLEM.

Ik wist dat, behagelyke Freule... Zoo dat wy eens eenen regt vrolyken nacht zullen hebben: al onze ware vrienden zyn genoodigd en wy zullen ons ongedwongen kunnen vermaken.

MARGARETHA.

Niet alleen het vermaek moet voor ons, myn zoon, dat feest belangryk maken; maer ook de gelegenheid welke wy zullen hebben naer den wezenlyken toestand van Henegouwen te vernemen.

WILLEM.

Maer past nu zoo iets op een dansfeest? Men moet toch door en door Gravin zyn om tusschen de aengename harmony van de muziek, het zoet gefluister der minnende paren en het gewoel der dansenden, aen zoo iets te denken.

MARGARETHA.

Het is zeker niet zeer tydig, maer wy mogen Henegouwen niet verlaten, zonder in deszelfs aengelegenheden te zyn ingedrongen. De berigten welke men ons zendt, worden vergroot of verkleind naer gelang des eigenbaets.

WILLEM.

o Gravin, gy moet meer vertrouwen in uwe aengestelden hebben, wat dunkt u, beminnelyke Machteld?

MACHTELD

smartelyk.

Ach! Willem!

MARGARETHA.

Men moet hen gadeslaen, Willem; en, indien gy u op de regeringskunst hadt toegelegd, zoudt gy dat beseffen.

WILLEM.

Maer laet die drooge rede nu toch varen, en denken wy slecht aen vreugd en vermaek! Kom, geliefde gastvrouw, breng my eens uwe tuinen rond en laet ons den geur der bloemen genieten. - Gy zyt toch de schoonste bloem.

MACHTELD

teeder.

Willem!

MARGARETHA.

Gy kunt, myn zoon..... Maer gy hebt my toch niet bedrogen, gy denkt aen uwe belofte nog?

WILLEM.

Ja, ja, Moeder, zulke dingen vergeet men niet ligt. Kom geef my den arm, bekoorlyke Machteld.

MARGARETHA.

Gy zult my te midden der bloemen niet vergeten,

Machteld van Rhynehout, en my de verzochte dienst bewyzen.

MACHTELD.

Zoo veel in myne magt is.

WILLEM.

Machteld, ik begryp daer niets van; kom aen, kom aen, in den hof!

Derde tooneel.

MARGARETHA, DAERNA DE PAEDJE.

MARGARETHA.

Nu zal hy toch Graef worden! ten minste als hy voor eenig gevoel vatbaer is... Hoe zou Willem wederstaen aen de smeekingen zyner beminde en aen de myne! Hy is immers toch mensch!... Ho! ik ben verzekerd dat ik eenen goeden vorst aen Vlaenderen heb geschonken! En - nu de andere?... - De andere!..... Weg, weg, rampzalige gedachte, ontvlugt myn geest! Weg afgryseleyste droom myns levens, die myne ziel hebt vergald en alle moederliefde er uit hebt verjaegd!..... Papenboelin! - Gy, papenboelin! Gy....! Altyd spot en verachting, altyd, altyd! Voor die kinderen, voor die rampzalige onechte kinderen altyd verachting.. Boelin! Boelin! en dat van den geringsten bedelaer tot den voornaemsten edelman, van ieder! altyd, altyd!... Ho! zoo Jan dood ware! Ware hy dood met zynen broeder! - De spotterny hielde op!... Men ver-

geet de dooden, men vergeet ze aenstonds!... Ik ware vry, vry van allen smaed!... - Jan dood!... Dood! Neen, neen, ik vermoord myne kinderen niet, ik vermoord hen niet!

(De Paedje komt op.)

Wat doet gy hier?

DE PAEDJE.

Mevrouw!

MARGARETHA.

Weg! weg, zeg ik u! Laet my met vrede, alleen, alleen!

DE PAEDJE.

Maer Mevrouw er is een wever.....

MARGARETHA.

Weg, zeg ik u! voort, voort, voort!

(De Paedje af.)

- Kindermoordster!... Ach ik yze.... Neen, neen, Jan zal leven, hy zal leven, dat zweer ik!.... - Nogtans, hier in Henegouwen, in het geheim... Ik ben hier alleen, onbekend!
- Weg, weg schrikkelyke foltering myns harten, Jan is myn kind! Dat men my om mynen jeugdigen val schandvlekke, bespotte tot in myn graf! Jan is myn kind! Jan is myn kind!.... Zou ik de trekkingen der borsten onderdrukken, der borsten die hem gezoogd hebben! der ingewande die hem gekoesterd hebben! Neen, neen hy zal leven, hy zal leven! Hy is myn kind! Hy is myn kind!....

(Eene poos)

Ach ware hy dood! bedekte het groen hem en myne schande!... - Vond ik eenen moorder! Eenen moord er voor myn kind!.... Kindermoordster! o God!....

(Zy valt afgemat in eenen zetel neder.)

Vierde tooneel.

MARGARETHA, EEN WEVER MET DEN PAEDJE INKOMENDE.

DE WEVER.

Ja, maer zy heeft u niet toegestaen my binnen te laten.

DE PAEDJE.

Wat doet er dat aen, zy weet dat niet meer! Ze is weêr in eenen harer dolle stonden. Dan roept zy God en al de duivels aen; ik geloof dat zy 't heimwee naer Frankryk heeft.

DE WEVER.

Het is aerdig, het is aerdig!

DE PAEDJE.

Zie! ze spreekt dan van moorden en van kinderen, en dat gebeurt zoo dikwils!

DE WEVER.

Hebt gy het nog bygewoond?

DE PAEDJE.

Dikwils, aen de deur; maer hare rede is onverstaenbaer.

DE WEVER.

Spreek stiller, ik wil heur gadeslaen.

MARGARETHA.

Sprak men daer niet!

DE WEVER.

We zyn al gehoord!

MARGARETHA.

De Paedje! Gy weêr hier! wat doet gy hier?

DE PAEDJE.

Ik heb, gelyk gy my bevolen hadt, dien Wever binnen gebragt.

MARGARETHA.

Wie heeft u dat bevolen? Wie!... - Gy zyt een lage verspieder!

DE WEVER.

Ho! dat doelt op my!... Gravin!

MARGARETHA.

Gravin! Gravin! - Laet ons alleen, Paedje, laet ons alleen!

(De Paedje af.)

Ho! ik ben bekend: al myne ontwerpen zyn verydeld, onmogelyk gemaekt! Myn zoon, myne schande blyven alleen bestaan.

DE WEVER.

Gravin van Vlaenderen!

MARGARETHA.

Wie heeft u mynen naem gezegd? spreek, spreek!

DE WEVER.

Niemand.

MARGARETHA.

Niemand! Niemand! Hoe weet gy hem dan?

DE WEVER.

Er is geen Gentenaer die zyne Gravin vermomd of onvermomd niet erkent. Ik zag u gisteren op de nachtjagt.

MARGARETHA.

Wat wilt gy van my? Haestig, haestig!

DE WEVER.

Ik ben een arme wever van Gent, die in myne rype jaren de roekeloosheid had, eene jonge schoone vrouw te trouwen, met welke ik my in Henegouwen heb neêrgezet.

MARGARETHA.

Wat is dat! wat wilt ge van my?... Maek spoed, maek spoed, ik heb den tyd niet zulke beuzelaryen te aenhooren. - Kunt gy zwygen dat uwe Gravin hier is?

DE WEVER.

Ik beminde uw zoon, Jan van Avennes. Ja! Mevrouw, ik beminde hem met al de liefde en de verkleefdheid, welke men zynen echten Graef verschuldigd is! Hy is vaderlandslievend en moedig; hy is krachtig naer ziel en lichaem en bemint het volk! Hy was myn alles, de toekomst van myn lieflyk Vlaenderen en dus van myn kroost, daerom was ik hem zoo verkleefd!.....

MARGARETHA.

Gy zyt een verrader, ik zal u doen hangen!

DE WEVER.

My, Gravin, my, waerom? - Ik kom Jan van Avennes verraden.

MARGARETHA.

Gy! en ge zegt dat gy hem bemint!

DE WEVER.

Luitser tot het einde. - De erfgraef kwam in Henegouwen. Hy kon op geen slot onbekend blyven. Als zyn ieverigste voorstander opende ik hem myne deur. Ik

diende hem ten bode by zyne bondgenooten, en werkte dag en nacht om eenen gelukkigigen opstand te zynen voordeele te verwekken.

MARGARETHA.

Gy zult hangen, gy zult hangen!

DE WEVER.

Ho! Gravin! terwyl ik my voor hem in levensgevaer stelde; lag hy in de armen myner vrouw!

MARGARETHA.

Dat is onwaer, Jan is deugdzaam!

DE WEVER.

Ik heb het gezien, Mevrouw! Ho! nu is myne genegenheid voor hem uitgedoofd, myne achting gedood! Ik zal my wreken! Gravin, ik lever u Jan van Avennes!

MARGARETHA

stil.

Dat is de man dien ik zoek....

DE WEVER.

Spreek, Gravin van Vlaenderen, en ik wyze u aen waer hy zich ophoudt. Ik lever hem u met al zyne bondgenooten.

MARGARETHA.

Gy zoudt hem my leveren, waertoe zou my dit baten?

DE WEVER.

Waertoe het u zou baten? Het zou den haet voldoen, dien gy tegen hem hebt opgevat. Het zou den burgerkryg eindigen! Het zou u ontslaen geld van uwe onderdanen of te persen om den vrede van Jan af te koopen!

MARGARETHA.

De burgerkryg zou in woede toenemen. Men ontsnapt zoo ligt uit de gevangenis, als men tot vaendel van de oproerige party dient! En bleef Jan al eens gevangen, zoo zouden zyne aenhangers tegen my opstaen. Hun getal zou verdubbelen, want dien men verdrukt in de volksgunst, versterkt men. Of meent gy dat ik Jan daerom in het openbaer zal doen regten, om aen het volk het genoeg te schenken te kunnen zeggen, dat ik mynen zoon vermoord heb, gelyk myne zuster Johanna, haer vader vermoordde!

DE WEVER.

Gy wilt my dan geene wraek verschaffen! Ho! de eene mensch dient den anderen tot spot!

MARGARETHA.

Er is een middel om u te wreken, en zoowel de spot die u, als degene die my vervolgt, te doen ophouden.

DE WEVER.

O! zeg my het! zeg my het!

MARGARETHA.

Begrypt ge my niet? - Zal ik u het geheel moeten zeggen.... mogelyk er voor betalen?... Kunt gy Jan niet van kant maken, zonder hem aen my te leveren?

DE WEVER.

Ik versta u niet.

MARGARETHA.

Is de levensdraed dan zoo sterk!

DE WEVER.

Uw kind vermoorden!! - Ik, Mevrouw! Ho!...

MARGARETHA.

Uwe wraekzucht is klein, man!

DE WEVER.

Die vrouw leert my wreken! Willem! Willem! Willem!

MARGARETHA.

Wat is er van Willem?

DE WEVER.

Niets, niets..... Hy die my hoonde zal sterven!

MARGARETHA.

En Willem heerschen, onbelemmerd heerschen na mynen dood!

DE PAEDJE,

met eenen brief opkomende.

Mevrouw!

MARGARETHA.

Gy hier!

DE PAEDJE.

De Ridder die my dat bestelde, wacht op antwoord, Mevrouw.

MARGARETHA.

Ga heen! ga heen, zeg ik u!

(De oogten op den brief slaende.)

Het schrift van Jan van Avenes! Blyf! geef!

(Zy leest.)

DE WEVER.

Van het verraed tot den moord is er toch maer een stap! Van de wraekzucht tot de moordzucht een gevoel! Ik moordenaer - o God, ik, ik!

MARGARETHA.

Dat die Ridder kome.

(De Paedje af.)

Jan is daer!...

Ho! het kind levert zich in de handen van de moordende moeder!

DE WEVER.

Gravin!

MARGARETHA.

Hy is daer, hy is daer!

DE WEVER.

Wie?

MARGARETHA.

Jan van Avenes!

DE WEVER.

Hier!

MARGARETHA.

Op het oogenblik!

DE WEVER

zich betastende.

Geen wapen, niets!

MARGARETHA.

Hier is een dolk!

DE WEVER

onthutst.

Hier op deze kamer?

MARGARETHA.

Ik laet u alleen met hem. Gy kunt ontsnappen. Hier is geld om naer Frankryk te vlugten.

DE WEVER

woedend.

Geld!.... Mevrouw!...

MARGARETHA.

Hebt gy dan geld?

DE WEVER.

Geef, geef! - Maer, als hy me ziet in het binnenkomen, vlugt hy!....

MARGARETHA.

Verberg u dan hier, achter dit gordyn.

DE WEVER

achter het gordyn.

Vertrek, Gravin.

MARGARETHA.

Ge zyt alleen.

Vyfde tooneel.

DE VORIGEN JAN VAN AVENNES.

JAN,

zyne moeder die wil vertrekken by de hand nemende.

Moeder, lieve Moeder!

MARGARETHA.

Jan!

JAN.

Ho! heb dank, heb dank om deze samenspraek die ge my toestaet! Die goedheid laet my zoo veel van u verhoppen, lieve Moeder; want tusschen die kleine toegevendheid en eene gewigtigere is de afstand niet groot voor eene Moeder.

MARGARETHA.

Ik heb u deze samenspraek toegestaen, het is waer, maer.....

JAN.

o! Ik bedank er u over uit ganscher harte; ik heb u toch in zoo langen tyd niet meer gezien, en het baert my zulke vreugde de hand myner moeder in de myne te prangen! Mogte ik nu niet meer van u scheiden,

mogte deze samenkomst alle koelheid tusschen ons verbannen!

MARGARETHA.

Dat is ook myn wensch en het staet aen u dien wensch te voldoen.... Ik heb u by my toegelaten om u tot gehoorzaamheid aen te manen, en tevens te verzekeren dat ik aen myne staetsbeschikkingen niets verander.

JAN.

Neen, neen! Moederlief, dat is immers niet waer? Anders zoudt ge my, als naer gewoonte, niet hebben ontvangen.... Eene Moeder zal zulke wreede teleurstelling aen haren zoon niet veroorzaken.... o! Ik wachtte met zulk eene pynlyke onrust naer het antwoord op myn briefje, en hoe was ik verheugd toen men my binnenleidde; ik liep den Paedje vooruit!... Neen, neen! moeder, gy wilt uwen zoon wel eenige toegevendheid betoonen.

MARGARETHA.

Wat spreekt gy van toegevendheid, Jan van Avennes? Moet eene Moeder de koppigheid van haer kind involgen? Ik schenk u Henegouwen, en aen Willem van Dampierre geef ik het eigenlyk Vlaenderen, omdat ge beide, na mynen dood, die staten in vrede zoudt beheerschen. Maer gy, niet voldaan over de gift uwer Moeder, eischt al hare landschappen.

JAN.

Gy weet het, Moeder, ik eisch die niet onregtig, want al uwe landen komen my door de geboorte toe.

Niettemin, zoo het geluk der inwooners my niet aen het harte lag, zoude ik zelfs alle aenspraek op myne erfenis laten varen.... Maer vermits ik my verpligt gevoel voor hun heil te zorgen, wil ik myn regt doen gelden. Ik mag niet dulden, vergeef my, Moeder, dat ik zoo spreke, dat Henegouwen van Vlaenderen gescheiden worde, om dat beide landdeelen des te gemakkelyker eene prooi van Frankryk zouden worden.

MARGARETHA.

Zoo gy die scheiding niet dulden kunt, wel laet dan beide landen aen Willem.....

JAN.

Aen Willem! Moeder, aen Willem!

MARGARETHA.

Ja, aen Willem van Dampierre, wien ik uit liefde voor u, de helft van zyn erfdeel onttrokken heb. Want gy hebt op niets regt, en het ware beter voor u zoowel als voor my, dat ge u in een klooster gingt begraven... Ik begryp niet waerom gy u by my hebt aangeboden zonder den wil om u te onderwerpen.

JAN.

Die wil ontbreekt my niet, Moeder. Ik ben hier met een hart vol onderwerping, liefde en hoop... o Ja! ik hoop in uwe liefde voor my en in uwe genegenheid voor uwe onderdanen: gy zult een voorstel aennemen dat alles tusschen ons, Willem en de Vamingen zal vereffenen. Ik begeer, gy zyt daer reeds lang van verzekerd, niet waer, beminde Moeder? geene ydele

eertitels, noch ydele faem; maer alleenlyk het vermogen om goed te doen aen de menschen welker bestuer my door God is opgedragen..... Dat Willem dan den naem van Graef aenneme en hem rondvoere op zyne vermaekpartyen, dat hy in het openbaer de oppermagt bezitte en ten toon stelle; maer laet my in het geheim alles besturen; laet my de hersens zyn van zyn hoofd en de spieren van zynen arm; laet my door hem den vader myner kinderen worden; en dan zullen de Vlamingen u en hem dankbaer zegenen, en Jan vergeten, aen wien zy zelfs zonder het te weten, zelfs zonder hem te zien, alles zullen verschuldigd zyn!

MARGARETHA.

Ha! ha! ge zoudt u gaerne gewinnen aen al de veeren van den staet, om Willem daarna in verzekering te kunnen brengen en u op zynen troon te plaetsen. Ik doorzie geheel uw voorstel, maer, waerlyk, ik wist niet dat ge zoo slim waert!

JAN.

Hoe kunt ge dat van my denken, Moeder? Hebben myne daden u nog niet getoond dat alleen de liefde tot myne onderdanen my bestiert, en geene heersch- noch hebzucht myne dryfveeren zyn! Ge weet zoowel als ik, dat Willem - ik zeg het ongaerne van myn broeder - onbekwaem is door zich zelve te regeren, en dat hy eenen geleider behoeft. Laet my die zyn, want anders kan ik myne onderdanen niet aen zyne loszinnigheid overlaten.

MARGARETHA.

Dan kan er tusschen ons geen verdrag tot stand komen, dan door den dood van een van beide!... Bereid u dan om weder tegen uwe Moeder op te staen en haer te beoorlogten!

(Zy wil vertrekken.)

JAN

haer wederhoudende.

o! Moeder, hoe kunt ge zoo wreed zyn my te verwyten dat ik tegen u opsta, daer gy moet beseffen hoe zeer ik daerdoor lyde.... Oh! laet ons liever vrede maken, dan voor het aanzien van heel de wereld met elkander te blyven twisten. Zoo uwe liefde tot my u daer niet toe kan overhalen, dat dan het medelyden met uwe onderdanen het doe. Ik beef als ik denk dat er wederom burgerkryg zal ontstaen, en dat de goede Vlamingen zich onderling weêr zullen verscheuren.... En gy ook ziet ongaerne hun bloed vloeijen, niet waer?... o! Ieder druppel van dit duerbaer bloed kost my duizende tranen; het vervolgt my, overal hoor ik het om genade smeeken; ziet gy het ook niet zypelend van de hand leken, waarmede gy de bevelen aen uwe veldoversten teekent?

MARGARETHA.

Neen.... ik gevoel noch zie van dit alles iets. Het is de wroeging van tegen uwe Moeder op te staen, welke u met die hersenschimmen vervolgt.

JAN.

Ja, Moeder, het is wroeging; maer die noodlottige wroeging waervoor ik geboren ben, en welke ik niet

kan doen ophouden.

(Op zyne knien.)

Gy, Moederlief, kunt ze verzoeten met eenen trek uwer pen; met myn voorstel aen te nemen is al onze tweedragt te niet, en kunnen wy gerust het huiselyk geluk smaken, hetwelk zelfs de geringste mensch geniet, maer dat men nutteloos by ons zoeken zou.

MARGARETHA.

Aen wie de schuld?

JAN

opstaende.

Weigert gy, beminde Moeder?... o! Dan vergeve God mynen nieuwen opstand tegen u; want ik lever myne Vlamingen niet in de handen van Willem!.... Ik zie, dunkt my, hun lyden en hunne armoede onder zulk eenen vorst; ik hoor hun gekerm en het wraekgeluid dat zy tegen u en my uitschreeuwen!.... Neen, ik laet myne kinders niet in de handen der bloedzuigende ambtenaren, welke Willem uit Frankryk ontbieden zal! Neen, ik wil niet dat men Vlaenderens rykdom ontneme, dat men zynen koophandel en zyne nyverheid belemmere; ik wil niet dat men zyne zeden verbastere! Reeds lang krielt onze grond van Franschgezinden die hun eigen vaderland, hunne eigene zeden, hunne eigene voortbrengsels verachten; en daer is eene sterke hand noodig om die verbastering te keer te gaen. Neen, Moeder, nog eens, ik laet myn land niet in de handen van eenen onbezonnen. Ik verwelkom liever de wroeging, zeg eeuwig vaerwel aen het heil van den huiselyken kring, en zal het

land, my ter hand gesteld door den Albeschikker, verdedigen tegen de ongerechtigheid myner Moeder, en aen de loszinnigheid myns Broeders onttrekken!...

MARGARETHA.

Dat zullen wy zien, Jan.

Zesde tooneel.

DE VORIGEN, WILLEM.

WILLEM.

Ho! Moeder, wat hebt ge my aengename stonden bezorgd! - He! myn Broeder houdt Moeder gezelschap; dat is wat nieuws, waerlyk! Goeden dag Jan! hoe gaet het met u? Nog altoos even heerschzuchtig en opgezwollen van vaderlandsliefde, zelfsoffering en andere dergelyke grootmoedigheden.

JAN.

Ik bid u, Willem, spot niet met myne gevoelens.

WILLEM.

Daer dacht ik niet aen. Hadt ge my laten uitspreken zoo hadde ik u zelfs gevraegd of gy hen kwaemt afleggen en vrede maken.

JAN.

Ik zal my altoos laten geleiden door de gevoelens die ik vermeen deugdzaam te zyn.

WILLEM.

Zoudt gy gelooven, Broeder, dat ge onverschrokken,

zelfs overmoedig zyt... Moeder is Gravin, en zoude u wel eens als oproermaker kunnen doen grypen.

JAN.

Ik heb my openhartig aen hare moederlyke genegenheid en hare grafelyke grootmoedigheit toevertrouwd.

WILLEM.

Het is niet geraedzaem, altoos op de grootmoedigheit der vorsten te betrouwen, voor my..... gy verstaet.... Nu, nu, het ware my aengenamer dat gy hier met wat minder oproerzucht en wat meerder genegenheit tot den vrede gekomen waert.

JAN.

Ik heb aen Moeder vredesvoorslagen gedaen.

MARGARETHA.

Ja, die de valscheit en het verraed tot grondsteen hebben... Verbeeld u, Willem, dat hy wil eerste staetsbeambte worden, dat is regeren en aen u de vermaken overlaten.

WILLEM.

Dat is zoo geene slechte gedachte!

JAN.

o! Zoudt gy kunnen toestemmen?

WILLEM

een teeken van zyne Moeder ontvangen hebbende.

Laet my uitspreken... Ik zeg u dat dit geene slechte gedachte is; maer ik heb reeds zoo een beambte verkozen. Het is een myner vrienden, aen wien ik die gunst niet weigeren kon.

JAN.

Zeker een franschman?

WILLEM.

Ja, een franschman.

JAN.

Een hebzuchtige?

WILLEM.

En wie anders dan een hebzuchtige is een goed staetsbeambte! Met al uwe edelmoedigheid, met al uwe vaderlandsliefde, kunt ge met hem niet in de weegschael komen. Uwe gevoelens kunnen verslappen, zelfs uitdooven, maer de hebzucht groeit aen met den ouderdom, zy is gelyk de boom welke zwaerder en sterker wordt tot dat hy sterft. Daerby, Jan, een hebzuchtige vreest zynen opperman, hy kruipt voor hem in het stof om al zyne verlangens te zien volvoeren, zonder dat er eenige kleine wyziging aen toegebracht worde. Gy zoudt bevelen, in alles zoudt gy uw doel volgen, en geen de minste toegevendheid aen uwen vorst betoonen. Dat betaemt niet.

JAN.

Moet het vaderland niet eerder voldaan worden dan de vorst?

WILLEM.

Ik ben het vaderland! En voor dat vaderland alleen zal ik zorgen. Wat wint een vorst met altoos voor zyne onderdanen te zorgen? Hy wordt tot loon voor de geringste feil beknipt, want men bemint geene gebieders! De dwingeland en de onbezonnene zyn gelukkiger dan een goed vorst: de onbezonnene omdat hy

zich niet bekreunt om het gemor dat rondom zyn ooren snort; de dwingeland, omdat hy het door schrik doet ophouden.

JAN.

En de goede heeft geene betere voldoening, meent ge?

WILLEM.

Wat zou hy hebben?

JAN.

De voldoening van goed te doen baert alleen het duerzaamste genot.

WILLEM.

Ydele schim, ha! ha! ha!.... Maer... Zie Jan! ik heb nu lang genoeg getoond wie ik was, ik zal nu toonen wie ik ben. De tael die gy gehoord hebt was myne voormalige tael, zy is veranderd.

JAN.

Ik versta u niet.

WILLEM.

Het is ook niet zeer begrypelyk, Broeder. Stel u in my zoo groot een vaderlandsvriend voor als gy zelf wezen kunt.

JAN.

Mogt ik dat verhoppen!

WILLEM.

De wezenlykheid doodt de hoop. Hetgene ik u daer aenstonds zeide is de waarheid. Geheel myne ligtvaardigheid, of, hoe gy myne gebreken ook noemen mogt, heb ik uit my geroeid, en de vaderlandsliefde en andere goede gevoelens in de plaets gesteld!

JAN.

Wat zegt ge!

WILLEM.

Een meisje, of liever een engel heeft my de onbezonnenheid van myn gedrag en van myne gevoelens doen zien. Zy heeft my, maer met meerder en indringender welsprekendheid dan gy, doen beseffen hoe zoet het is de vader zyner onderdanen te zyn. Ik heb naer hare redens geluisterd, en myn hart heeft zich geopend om het zaed te ontvangen, dat zy zoo liefelyk strooide. Een zaed dat zoo snel uitschieten, opgroeijen en vruchten dragen moest.... Ik ben Graef geworden, Jan!

JAN.

Is dat opregt gesproken, beminde Willem? Het begin van ons onderhoud deed ons dat slot niet vermoeden.

WILLEM.

Dat begin is uit mynen mond niet gevloeid gelyk het op myn harte lag, maer met een zeker doel. Ik wilde u toonen, Broeder, hoe gering de deugden zyn waermede gy wilt pryken, daer een losbol, gelyk ge my noemt en gelyk ik my daer even vertoonde, haer dadelyk aennemen en oefenen kan.

MARGARETHA.

En indien die deugden gemakkelyk zyn om te oefenen, zoo is het nog gemakkelyker haer te huichelen, niet waer, Jan van Avenes?.... - Gy zwygt, Jan? Antwoord my eens, is het niet gemakkelyk een gedrag na te boetsen dat verre van onzen wil en van ons harte is.

JAN.

Wat wilt ge zeggen, Moeder?

MARGARETHA.

Ge vleit u dat alles verholen blyft en dat uwe schelmstukken nimmer den dag zullen zien. Gy bedriegt u.

JAN.

Nooit heb ik iets gedaen dat ik niet bekennen durf.

MARGARETHA.

Gy denkt niet meer aen den Gentschen wever?

DE WEVER

ter zyde.

Zal zy hem nu met myne logens beschuldigen? Rampzalige!....

JAN.

Ik begryp u niet, Moeder!

MARGARETHA.

Zoo! ge begrypt my niet. Huichel dan maer voort, zelfs voor degenen die u kennen, zet uwe mom weder op voor degenen die u ontmaskerd hebben!... o! Valschaerd! gy verweet Willem onbetamelyke liefde, terwyl gy de schande in het huis brengt van hem die u in den nood zyne hulp bood.

DE WEVER

ter zyde.

Willem alleen bragt de schande in zyns redders huis... En ik kan die vrouw haren mond niet stoppen.

JAN.

Dit is schandelyk, laeghartig gelogen, Moeder, en hy die u dat vertelde is een lafaerd!

DE WEVER

ter zyde.

Ha! dien hoon verdien ik, edele Graef.... Wat heb ik toch gedaen!

MARGARETHA.

Gy durft hem nog beledigen, den man die voor u zyn leven waegde, die voor uwe verheffing zyn welzyn vaerwel zei; dat is schandelyker dan ik verwachtte.

JAN.

Vergeef my zoo ik u niet verstaen durf...

MARGARETHA.

o! Ik verblyde my dat dit zoo van God geschikt zy: de zoon myns harten die my opvolgen zal, ylt naer de deugd, terwyl de ondeugd van dengenen die hem wil verdringen my bekend wordt.

JAN.

Moeder!

WILLEM.

Ha! ha! Broeder gy laekt de vrolyke uitstapjes welke ik wel eens, hier en daer, by eene schoone Freule doe; gy acht ze schandelyk in den vorst, dat is toch wat onheusch vermits gy zelve de vrouwen tot zonde brengt.

DE WEVER

ter zyde.

o! Kon ik zyne tong aen zyn gehemelte vastspitten!

WILLEM.

Maer ik begryp u, Jan van Avennes; ik doorgrond heel uw gedrag. Een man zonder geboorte, bestempeld met den meest geschandvleekten naem, en die niettemin zyn begeerig oog op de schoonste gravenkroon der wereld

werpen durft, heeft iets noodig om zich voordeelig van den echten Graef te onderscheiden, en om zich in zyne heerschzuchtige baen te ondersteunen. Het zy dan ook laegheid, stoutheid, moed of lafheid het is om het even, als het schittert.... Gy hebt dat alles vereenigd, Jan, en er uwe grootmoedige vaderlandsliefde van gemaekt. Is het niet zoo?

JAN.

Waert gy myn Broeder niet!

MARGARETHA.

Wat stooren u de betrekkingen des bloeds, zyt ge niet ontaerd genoeg om uwe Moeder te bestryden?

JAN.

o! Moeder!

WILLEM.

Wat gewigt heeft voor eenen heerschzuchtige de natuerband, wat is hem zyne Moeder? Niets....

JAN.

Willem dat is te veel! Heb medelyden met my, ik ben uw Broeder; maer ook Ridder.

MARGARETHA.

En waerom uwen Broeder het hart niet afgestoken? dat is uw wensch, uw droom!

JAN.

o God! o God!

MARGARETHA.

Welk schelmstuk is er te groot als men zyne lusten kan voldoen; wat knaging valt er te smartelyk als men kan heerschen?

JAN.

Moeder, zwyg, zwyg!

MARGARETHA.

Waerom uwen schandnaem met geenen broedermoord vereerlykt? Gy hebt hem reeds gulhartig uit het donker getrokken, om uwe Moeder van schaemte te doen sterven.

JAN.

o! Moeder zwyg!.... Lydt uw hart niet van de pyn die het my baert, wanneer ge my eene schande verwytt, welke myne ouders my op het voorhoofd brandmerkten, voor dat ik nog geboren werd!

MARGARETHA.

En welke gy daerom in het openbaer wilt ronddragen, welke gy zelfs op Vlaenderens troon voeren wilt.

WILLEM.

Waervan gy u bedient om tegen uwe wettige vorsten op te staen!

JAN.

Broeder, zwyg!

MARGARETHA.

Nutteloos versiert gy u met logenachtige deugden; nutteloos biedt gy aen de Vlamingen een veelbelovenden vorst: uwe geboorte ontzegt u den troon; want er is geen Vlaming die aen eenen onechten zoon zyner Gravin gehoorzamen zal.

WILLEM.

Nutteloos roept gy de naburige vorsten ter hulp; want geen Vlaming die u tegen uwe Moeder zal onder-

steunen! Gy vergiet het bloed myner onderdanen uit vermaek, uit bloeddorst!

JAN.

Broeder.

WILLEM.

o Wy kennen u, Jan! heerschen, heerschen zie daer uwe leus! Daerom voert gy uwer Moeder oneer rond, daerom bevecht gy haer en roept alzoo Gods wraek over uw gezin en over het vlaemsche volk.

JAN

in vervoering.

Vermaledydig! dat is te veel.... Myn zwaerd dorst naer bloed: het wil uwe schandige lastertael in uwe borst verstikken!... Neen! geen broedermoord.....

(Met de grootste ontroering.)

Is het slot nog open? Hebt gy nog geene soldaten by der hand om my te doen vangen?... Laet my dan vertrekken, Moeder, want ik zou myne woede niet kunnen intoomen.

MARGARETHA.

Wy doen degene niet aenhouden, die zich vertrouwelyk in onze handen leveren; daerom is ons de verplichtende grafelyke grootmoedigheid te zeer bekend, Jan van Avenes..... Gy kunt vertrekken.... Maer het ware ongeraedzaem u zoo verhit uit het slot te begeven, dat zoude opspraak onder de bedienden baren, blyf u daerom hier herstellen; ge zult daarna de poorten nog open vinden... Kom, Willem, en laten wy hem alleen aen zyne knaging of aen zyne verhardheid over.

(De Gravin en Willem af.)

Zesde tooneel.

JAN, DE WEVER.

DE WEVER

van achter het tapyt komende.

o! Wat heb ik den edelen Graef doen lyden, maer deze dolk zal hem eens regt doen.

JAN.

Is dat het onthael welk ik verhoopte? Ho! den dood! den dood! Zulke marteling ondersta ik niet meer, het aendenken er van alleen verwart myne zinnen.... Ho! sterven, sterven.... God laet my sterven!....

DE WEVER.

Ik moet u vermoorden.

JAN

verwilderd op zyne knien vallende.

Ach! engel der verlossing! volvoer aenstonds dit bevel, steek toe, steek toe!

DE WEVER

de geldborze wegwerpemde.

Dat is de bloedprys, Graef.

JAN.

o! Geen lange doodstryd! aenstonds, aenstonds! Vernietig met myn leven myn aendenken aen Moeder en Broeder!..

DE WEVER.

Zyt gy de edele, grootmoedige Graef Jan van Avennes? Ik erken u niet... Neen, neen! de edele Graef zou zich door zulke lage wreedheden niet laten ternederslaen! Sta op en denk aen Vlaenderen dat u noodig heeft!

JAN.

Heeft Vlaenderen my noodig?.... o! Myn vaderland!

voor u wil ik lyden. Indien gy een oogenblik myns levens behoeft zoo schenk ik het u, al bragt my dit oogenblik meer marteling dan eene eeuwigheid der helle.

DE WEVER.

Daer vind ik u weder, edele Graef.

JAN.

Maer wie zyt gy die de wanhoop uit mynen boezem rukt en er den moed in terugroept.

DE WEVER

zyn valschen baerd en hair wegwerpende.

Ik ben een verrader!

JAN.

Otho van Beekdal!

OTHO.

Dien gy tot spion vernederdet, maer tot uw redder verhieft!

JAN.

Otho!

OTHO.

Vlugt! Uwe moeder wil uwen dood, vlugt! vlugt!

JAN.

Myne Moeder?

OTHO.

Vlugt zeg ik u!

JAN.

Waer, waer?

OTHO.

Beneden; ik ken dit slot, waer ik werd opgebracht. Hier! - In de gewelven zyn wy gered

(Hy opent eene geheime deur.)

Leef en iever voor het vaderland!

JAN.

Moeder! Moeder!

(beide af.)

Zevende tooneel.

MARGARETHA met een dolk, WILLEM met een zwaard.

BEIDE.

Moord! moord! sla dood den moordenaar, dood! dood!

MARGARETHA.

Niemand!... - Wat wil dat zeggen? - Valsche pruik en baerd, de geldbors! - wy zyn verraden!..

(Na eene korte poos met moederlyk gevoel op haer knien stortende.)

God! moet ik my beklagen; of u bedanken dat het schelmstuk niet is volbragt?...

WILLEM.

Ik ga my voor het bal bereiden.

Vierde bedryf.

Vóór het optrekken des doeks, dansmuziek en balgerucht dat allengskens vergaet. Het Tooneel verbeeldt een onderaersch gewelf; op den achtergrond een wenteltrap, die naerboven leidt. Links een tafeltje met papieren, waerop licht.

Eerste tooneel.

JAN VAN AVENNES.

Reeds zoo laet na middernacht en boven nog vermaek en gedans!... Och! Moeder hoe kunt gy u vermaken na die.... - Ha! ik mag daer niet aen denken, Moeder, Moeder!.... - De muziek houdt op, de genooden vertrekken eindelyk! Nu, o Moeder zal de wroeging u aengrypen! - Ho! neen, arme Moeder, slaep zacht! slaep zacht om de vermoeyenissen des vermaeks te vergeten, slaep zacht opdat er ten minste eenige rust tusschen uw heilloos moordontwerp en uw geweten zy!.... My vermoorden! o Moeder, Moeder! ik denk er niet meer aen, ik zou zinneloos worden.

(Hy gaet naer het tafeltje met papieren.)

Een brief uit Frankryk! uit Frankryk! Ik durf hem nauwelyks openen; uit Frankryk!

(lezende.)

‘De Franschen hebben zich geenszins om niet in de Vlaemsche onlusten verheugd, zy zien al

het loon van hunne bemoeijingen te gemoet. De Gravin heeft aen den Hertog van Anjou het graefschap Henegouwen beloofd, indien hy haer tegen u, waerdige Graef, ondersteund.' - Is het mogelyk! myne Moeder?..... Ho! Vaderland, arm Vaderland waerdoor hebt gy toch den haet myner Moeder verdient!..... Ach! ik zal hem te keer gaen, dien heilloozen haet. Zy doe er my dan om lyden, zy doe er my om sterven!.... Sterven, lyden om nut en welzyn! o! de zekerheid daervan is de balsem die myne zielspynen lenigt. Ja Vlaenderen! het is voor de toekomst, die ik u maken wil, dat ik lyde; en die toekomst helpt my myne smarten dragen! Voor uw geluk is het, Vlamingen, dat ik de verwytingen myner Moeder, de spotterny myns Broeders verdraeg; anders hadde de grafelyke kroon geenen glans genoeg voor my, om voor deze de vernederingen en den haet te verduren van hen, die my zouden moeten liefhebben en achten.... Het is voor uw geluk, Vlamingen, dat ik wil heerschen, want heerschen is moeijelyk en onaengenaem. Het is voor uw geluk dat ik wil dat de magtige geestelykheid onder my buige, dat de laetdunkende adel voor my kruipe, dat het volk my gehoorzame... Maer het volk gehoorzaemt dat wel ooit, het volk?.... dat onuitlegbaer wezen, door alle driften te gelyk beziel, zoo wel door afgunst en onverschilligheid als door wreedheid en goedheid, zoo wel door woede als door verdraegzaamheid, buigt dat wel ooit gedwee het hoofd

dat volk!? Of moet men het daertoe dwingen door verachting en lyden, door vernedering en gebrek!... Ha! het volk te doen gehoorzamen, uit liefde, gehoorzamen omdat het zyne menschheid beseft en de plaets welke het onder het mensdome bekleedt; zie daer de knoop! Het volk op te beuren, en toch van onder aen de ladder der maetschappy te houden, het volk te voeden zonder dat het gebrek lyde; maer ook zonder dat het in wellust bade; het volk te kleeden, dat het zich inden winter verwarme en in den zomer verkoele, zonder dat het daerom tot praelzucht oversla, zie daer de moeijelykheid! zie daer de studie van den vlaemschen vorst! Want het volk is Vlaenderen, vermits Vlaenderen de nyverheid is!... En deze, gerugsteund door den koophandel moet myn vaderland gelukkig maken, doen schitteren, moet het de magt geven die het in de beperktheid zyns bodems niet vinden kan. En die magt, dien glans zal ik u trachten te bezorgen, o Vaderland! Ja, ik zal uwe nyverheid begunstigen, van allen drukkenden last ontslaen. Ik zal uw volk, dat nu van honger verkwynt, niet stroopen om eenen hoop nuttelooze ambtenaren te verryken, die ik nu door geheel Vlaenderen verspreid zie; neen! volk, ik zal u voeden en helpen!..... Maer, schenk my dan ook eenige liefde tot loon; denk bytyde eens aen den man, die onder den lastigsten arbeid gebukt, voor u ievert. En dan, dan zal my geen lyden, geene opoffering te zwaer vallen; dan kan vry al huiselyk geluk my ontvliden,

want dan zal geheel Vlaenderen myn huisgezin zyn, en de smart vergoeden die ik in beperkter wooning verduerd heb; dan kan ik het lot trotseeren en zelfs beheerschen!

Tweede tooneel.

JAN, OTHO.

OTHO.

Heer Graef ik heb de bondgenooten doen verwittigen, en de paedje van het slot zal hen in dit geheim vertrek brengen.

JAN.

Ik dank u, myn redder.

OTHO.

Nu ik voor uwe veiligheid en den voortgang uwer werkzaamheden heb gezorgd, kan ik mynen vorst vergeving vragen over het hoonend onderhoud dat ik hem heb berokkend.....

JAN.

o! Zwyg, zwyg daarvan, en vraeg my geene vergiffenis om iets dat my zoo nuttig was, om iets dat my heeft doen ontdekken, wat al lyden ik tot heil van mynen geboortegrond kan doorstaen, en welken moed ik bezit om nog meer te lyden.

OTHO.

Uwe edelmoedigheid is de waerborg van uwe zelfsverzaking; maer denk niet, Graef, dat ik om vergiffenis

zou smeeken indien ik er geene voldoening by geven kon, want dan zoude ik ze niet verdienen. Myne wraek zal uwe voldoening zyn: de dolk die u moest doorsteken zal zyne ziel met zyn bloed de hartader doen ontstroomen.

JAN.

Wat wilt ge zeggen?

OTHO.

Dat Willem zal sterven.

JAN.

Myn Broeder!

OTHO.

Ik zocht te vergeefs naer wraek: myn eergevoel, dat trotsch my zelven in my bleef bestaen, belette my haer te zoeken waer ze was. Uwe Moeder heeft my het onwillig veropenbaerd, en my ter zelfder tyd de gelegenheid gegeven, mynen vorst aengenaem te zyn.

JAN.

Met mynen Broeder te vermoorden! Ongelukkige! meent gy dat ik zoo naer wrake tracht? Neen, het gebeurde is reeds vergeten....

OTHO.

Vergeten! Onmogelyk Graef, dat gevoel ik... Ik zou niet kunnen leven zonder wraek, want het knagen der belediging zou myne ziel afmartelen tot dat zy van uitputting bezweek. Daerom heb ik eer en deugd in my uitgedoofd, om alleen.....

JAN.

Niet alleen offert gy uwe eer met uwe deugd aen de

wraek, maer ook uwe ziel!... Schaemt gy u niet, Otho van Beekdal! Uwe voorouders, welke gy tegen my inriekt toen ik u spion maekte, om u te doen gevoelen dat gy op eenen slechten weg waert, - wat zullen die nu zeggen als gy een moordenaer wordt?

OTHO.

Wat zy zullen zeggen, Jan van Avennes? Zy zullen, gelyk ik, met eene eer spotten die door een vorstenkind beschimpt kan worden; zy zullen my niet doemen maer myne handelwyze goedkeuren; want den geringen ridder komt zoowel voldoening toe als den koning, en dezen zoowel als den bedelaer! En kan de eene haer niet eervol verkrygen, dat hy dan trachte haer door oneerlyke middelen te bekomen! Dan ware het wel! zoo de hoogere den mindere veilig kon mishandelen, en zoo deze zich dan door teêrgevoeligheid liet wederhouden zich te wreken.

JAN.

Gy ylt, Ridder van Beekdal.....

OTHO.

Ik yl! o hoogmoedige ongevoeligheid! Gy hebt nog geene vernedering gesmaekt van hoogere dan gy en tegen welke gy u niet verdedigen kondet, anders zoudt gy beseffen hoe dat vervoert. Vraag eens aen myns gelyken, vraag eens aen minderen, welke door niets gemagtigd worden om zich tegen hoogere standen te verdedigen, vraag hun, hoe hen dat nypt wanneer ze mishan-

deld worden, en de wet hen niet helpt, noch hun moed hen helpen kan.

JAN.

Ik begryp dat, maer.....

OTHO.

Gy begryp dat niet; want gy hebt nog niets van dien aert geproefd; maer ik begryp het, omdat ik het ondervonden heb... Ik besef zelfs tot de minste smart van den geringste die kan beledigd worden, en gy wilt niet dat ik my wreke! en gy zegt dat ik yl!

JAN.

Ja gy ylt, want.....

OTHO.

En gy durft beweeren dat gy voor het volk zyt! Gy durft zeggen dat gy regtvaerdig voor den mindere zult zyn! en niettemin wilt gy niet toelaten dat hy zich regt doe, wanneer hem regt geweigerd wordt.

JAN.

Welke drogrede spreekt gy daer uit, Ridder! Het is schandelyk! Indien iedereen gelyk gy was, werd de wereld een moordkuil waer niemand meer zoude in veiligheid zyn.... Ik weet het, het is pynlyk dat men geen regt bekomt, en er moet getracht worden dit aen ieder te verschaffen. Er moet getracht worden aen mannen van uw karakter de gelegenheid te ontnemen van het menschdom door eenen moord te vernederen! - Ik weet het zeer goed, nu moet men van gelyken stand zyn om voldoening te verwachten, nu moet men geld en

bescherming hebben om regt te erlangen, en het menschzyn alleen is daertoe niet meer voldoende. Ik zal trachten dat te herstellen wanneer ik regeer, maer niettemin blyft het eene waerheid dat niemand zich zelve voldoening geven mag, en dat uwe wraek niets is dan een gruwelyke moord!

OTHO.

Een gruwelyke moord!.... Ja.... dat is waer en de man die hem bedryft een gruwelyk mensch!.... En niettemin stel ik my boven den gewoonen moordenaer, want ik aenzie den moord van Willem als eene zending, hy heeft een nuttig doel!

JAN.

Een nuttig doel!

OTHO.

Het welzyn van 't Vaderland!

JAN.

Van 't Vaderland?

OTHO.

Is dat niet bevryd door Willem's dood?

JAN.

Al ware dat zóó, dàn nog zult gy u niet onteeren en doemen.

OTHO.

Hoe gy zoudt my wederhouden!.. Ik begryp u niet: gy beweert vaderlandslievend te zyn en gy wilt niet dat een dolksteek de plaeg van den burgeroorlog aen Vlaenderen ontneme. In weerwil van u zal ik het vaderland redden.

JAN.

Gy zult indie stemming dit vertrek niet verlaten.

OTHO.

Doemnis! in u, aen wien ik dacht aengenaem te zyn met u ter zelfder tyd als my te wreken, vind ik eenen tegenstrever!

JAN.

Nooit verlangde ik wraek!

OTHO.

Zyt gy grootmoedig of kleingeestig? Wat is de mensch die ongewroken zyne waardigheid laet met de voeten trappen?

JAN.

Uwe onbezonnen tael getuigt hoe verre u eene schandelyke drift heeft vervoerd.

OTHO.

Heeft vervoerd? Luister, Jan van Avennes. Ge zyt geen mensch en nog minder een vorst.

JAN.

Ik versta u niet.

OTHO.

Ge zyt geen mensch, om dat ge my belet voldoening over myne belediging te nemen. Ge zyt geen vorst, om dat gy eenen moord belet welke u van eenen onwettigen medestrever ontmaekt.

JAN.

Ridder van Beekdal!.....

OTHO.

Ik ben geen ridder meer, ik zeide het u nog; en als

man van het volk zal ik u openhartig myne gedachte zeggen.

JAN.

Spreek.

OTHO.

Al uwe vaderlandsliefde is gezwets.

JAN.

Otho!

OTHO.

Gy ziet blymoedig het bloed uwer onderdanen vergieten; want gy vreest eene kleine opoffering te doen welke het bloedvergieten zou beletten.

JAN.

Eene kleine opoffering, en het is myn broeder!.... Otho van Beekdal ge zyt een gevaerlyk man; in zekeren zin, zoo gevaerlyk voor my als voor Willem. Maer ik heb straks gezien dat gy uwen wettigen vorst nog ontziet, vermits gy hem om vergeving kwaemt smeeken..... Ik neem uwe verloochening niet aen, en vraeg aen ridder van Beekdal zyne wapens.

OTHO.

Heer Graef!

JAN.

Hebt ge niets anders dan dien dolk?

OTHO.

Ik draeg geene wapens meer: dat is de dolk welken uwe moeder my gaf om uw leven te verkorten.

JAN.

Ge zyt myn gevangene, Ridder.

Derde tooneel.*DE VORIGEN ROMBAUT.***ROMBAUT.**

He! vriend, heb ik u gisteren nacht niet wel geraden? Uwe moeder heeft uwe verzoeken ingewilligd en u met liefde ontvangen, niet waer?..... Gy antwoordt niet! ge zyt er toch wel geweest, vriend?....

OTHO.

Ja, hy is er geweest, en zyne moeder en zyn broeder hebben hem bespot! Ware er zelfs een ander dan ik daer geweest, zoo hadt gy hem nimmer ontmoet!

ROMBAUT.

Hoe zoo?

OTHO.

Zyne moeder wilde hem doen vermoorden.

ROMBAUT.

Zyne moeder hem vermoorden?... Eene moeder haer kind dooden! en gy wilt dat aen eenen *mensch* wysmaken!... Luister eens, Ridder, ik heb, wel is waer, nog maer korten tyd geleefd, maer toch lang genoeg, om te weten dat dit met de moederlyke teederheid zoo tegenstrydig is, dat het onmogelyk wordt.

OTHO.

Het is nogtans zóó, vraeg het den heer Graef.

ROMBAUT.

o! Neen, neen, niet waer, vriend? Doe my toch zulks niet gelooven; het is yselyk voor het menschmod....

Ach!..... men zoude er van trillen tot in zyne teenen..... Maer, indien het zoo is, moet die vrouw gestraft worden.

OTHO.

Dat kan zyn.

JAN.

Zwyg, zwyg, Ridder....

ROMBAUT.

Hy moet daerom niet zwynen, vriend! wy weten immers altemaal dat zy het kan zyn... Morgen maken wy toebereidsels voor den oorlog, ik zal voor Vlamingen zorgen.

OTHO.

Oorlog, oorlog!... zonder dat al dat bloed vergoten wordt, zonder dat Vlaenderen er door lydt, kan Margaretha gestraft worden en Jan van Avenes Graef wezen.

JAN.

o! Uw yselyk ontwerp niet meer, Otho! zwyg toch, uw Graef bidt er u om!

OTHO.

Gy kunt myne tong niet kluisteren als het uwe dienst en degene der Vlamingen geldt. Indien ik Willem van Dampierre vermoorde, is alles beslist.

ROMBAUT.

Willem, den broeder van Jan! Schaemt gy u niet ongelukkige!.... Hy ylt... gy moet naer dien man niet luisteren, Jan, het is zyne wraekzucht die spreekt, men hoort dat wel!

JAN.

Wie zou er naer luisteren!

ROMBAUT.

Neen, neen, dat moogt ge niet. Luister naer uwe eigene ingevingen en niet naer hem noch naer zyne makkers.

JAN.

Ja, ik zal dien raed volgen!

ROMBAUT.

Gy spreekt zoo flauw... och! Jan, laet u toch maer niet in hun net vangen; val niet door vaderlandsliefde gelyk die ridder door wraek.

JAN.

Neen, neen, maer spreek my daer niet meer van, Rombaut, dat doet my zoo zeer.

ROMBAUT.

Ik moet er u van spreken, Jan! Alleen, onder allen zoudt gy bezwyken, want zy zullen u zoo aenraden, zoo overreden, dat gy toestemmen zult... De dood van Willem moet immers hunne vurigste betrachtning zyn; luister toch naer hen niet.

OTHO.

Gy, die my zoo vaderlandslievend toescheent, gedenkt gy dan niet dat Willem's dood zulke groote voordeelen aen Vlaenderen zou geven; hy zou het in eens redden.

ROMBAUT.

Redden.... neen, want schelmstukken redden het vaderland niet, zeide myn vader, en dat is een man van

verstand en van deugd, geloof my... o! Jan, zy zullen u door uwe vaderlandsliefde trachten te doen vallen, maer zie toch dat ge niet bezwykt door overmaet van deugd. Vriend, luister naer my, ik smeeke er u om op myne knien; stem toch niet in dien schrikkelijken moord toe, want ge zoudt u door die toestemming tot moordenaer verlagen.... o! Spaer me die pyn, want dan kon ik u niet meer als vriend aenzien, ik kon uwe hand niet meer drukken, broeder!.. Loet my u beminnen; graef toch geene bloedgracht tusschen ons beiden!

JAN.

Ho! vrees dat niet.

ROMBAUT.

Zie, dat doet my zoo goed u zoo te hooren spreken... maer ik ben nog zoo angstig, die andere vrienden zullen ook komen en u aenvallen... laet uwe deugd niet bezwyken!

(Zich om zynen hals werpende.)

Laet my u eeuwig, eeuwig beminnen!

JAN.

Ja! eeuwig, eeuwig! Zoude ik willen van mynen besten vriend scheiden? - nooit!

Vierde tooneel.

DE VORIGEN VAN TORRELAS, DE BONDGENOOTEN.

OTHO.

Vrienden, vrienden, helpt my toch aenstonds Jan van Avennes overreden, om my Willem van Dampierre te

laten vermoorden, en alzoo Vlaenderen in eens aen het fransch juk te onttrekken!

VAN TORRELAS.

Gy Willem van Dampierre vermoorden?.. gy!

DE BONDGENOOTEN.

Gy!

ROMBAUT.

Ziet gy hoe ze u als moordenaer verachten, Ridder van Beekdal?

OTHO.

Alwie hun nuttig is, staet aen hunne verachting bloot. Gy zyt nog te jong om dat te weten; maer zy verachten den laet wel, die hen met zyn werk voedt!

VAN TORRELAS.

Vergeef ons, Ridder van Beekdal! wy stonden verwonderd over uw besluit; maer nu wy het hebben kunnen overwegen, is het eene schoone en groote opoffering aen het vaderland, welke de Graef daerom aenvaerden zal.

ROMBAUT.

Hoort gy het Jan, zy zullen u langs uwe zwakke zyde aentasten, luister, luister toch niet naer hen.

JAN.

Vrees het niet, Rombaut... Ik wil zelfs niet dat er nog over dat schandig voorstel gesproken wordt.

VAN TORRELAS.

Het is nochtans geen voorstel, heer Graef, dat zoo ligt moet in den wind geslagen worden; het bespaert aen het vaderland eenen vernielenden burgerkryg.

ROMBAUT.

o! God, sta mynen vriend by, of hy bezwykt.

OTHO.

En die burgerkryg doet den koophandel en de nyverheid, welke gy wilt voorstaen en verheffen, te niet.

ROMBAUT.

Jan, och! laet ons gaen; verlaten wy die helsche vergadering, want gy zult niet weêrstaen kunnen, kom, kom, broeder!...

VAN TORRELAS.

Wat doet die jongen hier? Hy is nog te jong om tusschen staetkundigen te komen, zyn hart is daervoor nog te warm! - verwyder hem, vrienden!

ROMBAUT.

Jan, hoort ge niet?... kom met my, ge wilt immers van my niet scheiden, ge bemint my immers!... kom dan, want hier is het zoo gevaerlyk voor u!

VAN TORRELAS.

Werp dien zinnelooze de deur uit! Hy belemmert slechts onze beraedslagingen....

JAN.

God! wat zal ik doen? de toekomst van Vlaenderen laten vergaen of myn broeder dooden?

(De Bondgenooten slepen Rombaut weg.)

ROMBAUT.

Laet af!.... Laet af!.... Jan, myn vriend, sta my by!.. Hoort gy niet? Ach! hy zal zondigen!.... Jan, Jan!

(af.)

JAN.

Laet af, laet af, zeg ik!

(Hy wil Rombaut naloopen. De bondgenooten omringen hem.)

VAN TORRELAS.

Laet dien jongen gaen, en luister naer ons, heer Graef. De moord van uwen broeder kan u wreed voorkomen, maer in den tegenwoordigen staet van zaken is hy noodig. Vlaenderen is uitgeput, en de burgerkryg zal het geheel magteloos maken.

JAN.

Laet my gerust! laet my gerust!

OTHO.

Luister wel, heer Graef; de burgerkryg vernielt alles: doe hem met al zyne rampen toch niet op het ongelukkige Vlaenderen nederdalen.

VAN TORRELAS.

Hy ledigt de schatkist, plundert den adeldom, verwoest steden en dorpen; en wie zal de schatkist hervullen om ambtenaren en krygslieden te betalen, om dorpen en steden weder op te bouwen.

OTHO.

Hy verarmt het volk en hongert het uit. De vruchtbare velden worden verwoest, de schuren verbrand en het overblyvende voedsel, door de vreemde hulpbenden opgegeten.... Wat blyft er het arme volk over? Niets, dan van honger te vergaen, of de verrotte lichamen der gesneuvelde landslieden tot pestwekkend voedsel te gebruiken.

JAN.

Otho!

OTHO.

En wat zyn de kinders die hunnen vader, de vaders die hunnen zoon vermoorden, de broeder die zyn broeder het leven beneemt! want de burgertwist ontziet geene maegschap.... En gy wilt dat alles niet vermyden met eene kleine opoffering, ongelukkige?...

(Gerucht achter de schermen.)

DE BONDGENOOTEN.

Wat is dat, wat is dat?

ROMBAUT

achter de schermen.

Gy kunt my immers niet beletten binnen te gaen?

STEMMEN

achter de schermen.

Gy gaet niet binnen!

(Zy worstelen.)

ROMBAUT

achter de schermen.

Dan kunt gy my toch niet beletten te roepen. - Broedermoorder!

(Men sleurt Rambaut weg.)

JAN.

Ach!..... Neen, neen, ik ben geen Kaïn.. God, ik heb immers het hart van Kaïn niet... neen, neen ik ben geen broedermoorder!

OTHO.

Gy zyt een broedermoorder!

JAN.

Neen, neen, ik heb immers myne toestemming niet gegeven?... o! de vloek Gods treffe my zoo ik hem laet omkomen; hy is myn broeder, myn broeder!

OTHO.

Nog eens, gy zyt een broedermoorder!

JAN.

Neen, neen; ik zal mynen broeder niet laten vermoorden!

OTHO.

En wat zyn de Vlamingen anders dan uwe broeders! Niet eenen zult gy vermoorden, maer duizend; want alle menschen zyn door eenen onzichtbaren, maer voelbaren draed aen elkander vereenigd.

JAN.

Vervloeking!.. Otho gy zyt geen mensch. Willem alleen is immers myn broeder! Willem, Willem alleen!

OTHO.

Behoudt hem dan, Graef, behoudt hem, en laet de broeders tot wier leidsman God u schiep, verworgen! laet hen elkander vernietigen, hunne bevruchte vrouwen onderling verpletten!

JAN.

Och God! och God! help my beslissen. Langs den eenen kant myn broeder door den bloede, langs den anderen myne kinders en broeders door uwe beschikking!

OTHO.

Tel en oordeel.

JAN.

o! Myne ziel bezwykt... tellen!

OTHO.

Ach! ik bid, ik smEEK u in name des vaderlands en voor

de Vlamingen. Laet het vaderland door geene vreemden beheerscht worden, noch de Vlamingen zich onderling verslinden... Heb medelyden met uw volk, meet het bloed dat zal vergoten worden, indien gy de opoffering uws broeders niet beslist, en zie in wat bloedbad gy zult kunnen baden! o! Jan, heb medelyden met uw land en met uw volk.

(Jan laet Otho's dolk vallen.)

Heb dank voor het vaderland, grootmoedige Graef, heb dank: gy hebt uw eigen bloed opgeofferd aen het bloed uwer onderdanen, dat worde u beloond door eenen eeuwigen roem!

JAN.

Houdt hem, houdt hem! Ik heb hem immers niet gezegd dat hy mynen broeder moest vermoorden? Houdt hem!

OTHO

den wenteltrap oplopende.

Het vaderland eischt het.

JAN.

o! God vergeef my!

(Rombaut, geheel gehavend, komt met zyn ontbloot zwaerd in de hand, het tooneel opgelopen; degene die hem hebben buiten getrokken vervolgen hem.)

ROMBAUT.

Jan, Jan!

JAN

wil Otho naloopen.

Sta, wacht Ridder van Beekdal, ik wil niet dat gy mynen broeder vermoordt! houd op, houd op!

(De Bondgenooten wederhouden hem. Rombaut valt deze aen.)

ROMBAUT.

Laet mynen vriend los, schurken, laet hem los!

Men sleept Jan in den akeligsten toestand van wanhoop van het tooneel. Rombaut en de anderen volgen al strydende.)

Vyfde tooneel.

Het Tooneel verbeeldt de kamer van Machteld. Ter zyde een bidbankje met een kruisbeeld op.

MACHTELD, OTHO, daerna MARGARETHA.

MACHTELD

komt haestig het tooneel opgelopen, en Otho volgt haer ongemerkt.

Gezondigd! gezondigd!..... God, ontruk my aen my zelve; dat myne ziel ophoude hare zwartheid te zien en myn hart zyne snoodheid! o Schande.... schande heb ik met myn bloed op den naem myns vaders gesmeurd..... Wat brandt my dat op het hart!.. geen oogenblik, geen oogenblik van rust meer voor my!.... o! Gezondigd, gezondigd.... En Willem..... met wat schamperen, zegevierenden lach verliet hy my, rampzalige..... Die man heeft my bedrogen, schandelyk bedrogen! ik zie het nu.... God in den hemel welke marteling onderstaet myne ziel! my dunkt reeds omringen haer de helsche geesten, want myn vader, myn arme vader roept om wraek!

(Op het bidbankje nederknielende.)

o God, laet my nog een eenig oogenblik de rust der deugd genieten, wasch voor een oogenblik nog, de schande uit myn leven

en stort my dan in alle mogelyke smarten; want alle folteringen zouden dit eenig oogenblik rust niet kunnen betalen!

OTHO.

Overspeelster!

MACHTELD.

Bescherming, bescherming, o God! de booze geest kwelt my, hy roept over myne ziel, bescherm my, bescherm my, o God!

OTHO.

Overspeelster!

MACHTELD.

o Vader! Vader, vergeef my! Ik ben bedrogen, misleid, en myne zwakke onervarenheid, o arme schim myns vaders, was onbestand tegen mynen verleider!

OTHO.

Overspeelster!

MACHTELD.

Genade, genade, o heilige schim!

OTHO.

Het is noch de heilige schim uws deugzamen vaders, noch een geest der helle; het is uw beleedigde echtgenoot

MACHTELD.

Hoe! Otho hier!

OTHO.

Noch schim, noch duivelen hebt gy te vreezen, en gy dacht niet aen uwen beleedigden echtgenoot!

MACHTELD.

Ach! Otho, waerom hier...

OTHO.

Waerom?..... om my te wreken.

MACHTELD.

Gy eischt myn leven, myn leven niet waer? o! Laet my eerst nog een berouw verwekken.

OTHO.

Ik eisch uw leven niet, Machteld!

MACHTELD.

Waarmede wilt gy u dan wreken? o! zeg het, zeg het!... Zeg het afgryselijkste; maer help my uit de onzekerheid.

OTHO.

Ik ga Willem dooden.

MACHTELD.

Willem! neen, neen Willem niet, maer my, my!

OTHO.

U?... spotterny! waer zou dan myne wraek zyn? - Wat is my uw leven, al uw bloed? één druppel om de helle myner wraekzucht te blusschen!.. Neen, Machteld, het is lang, lang lyden van u, dat my verkwikken, genezen moest.

MACHTELD.

Genade, uwe wraek is te wreed.

OTHO.

Het is mogelijk; maer ik vind haer van myn smaek! Willem zal door myne hand omkomen zeg ik u!

MACHTELD.

Door uwe hand, Otho?

OTHO.

Zoo een betaelde knecht dat bedreef, wat voldoening zou het my baren... Ik zelf...

MACHTELD.

Gy een moordenaer, Ridder van Beekdal!

OTHO.

Waerom niet? vermits gy overspeelster zyt! Myne moeder wilde onze huizen vereenigen: zy zullen vereenigd zyn in de schande... Myne liefde tot u, heeft ons toch tot iets geleid.

MACHTELD.

Uwe liefde tot my.... hebt ge my ooit bemind? Neen, neen, anders zoudt ge my niet doodmartelen met zulke helsche wraek.

OTHO.

U ooit bemind Machteld? Ho!..... En zoo ik u thans niet meer beminde, meent gy dat ik my zoude wreken! Wat zou het my dan raken of gy met den eenen of met den anderen aterling boeleerde, vermits toch niemand onze verlooving kent..... Maer wat hebt gy gedaen met myne liefde?... Gy hebt er mede gespot, met die liefde welke my u deed sparen als gy my, uwen echtgenoot, vergat!.... Gy durfde zeggen aen den man welke u bedroog: ‘Aen hoor dien zinnelooze niet! indien gy hem als Ridder voldoening verschuldigd zyt, zyt gy als Graef oneindig boven hem verheven!!.....’ En gy zegdet dat van my! van my, die regt had uw beider

overspel te straffen.... Maer gy hadt gelyk, ik was zinneloos dat niet te doen en de liefde gehoor te geven die my u deed sparen.

MACHTELD.

o! Herinner my die afgryselyke woorden niet meer; zy werden uitgesproken in ylhoofdigheid en om geen van uw beider bloed te zien stroomen; gy wildet immers in myn byzyn een tweegevecht met Willem?

OTHO.

En gy hebt daarna met Willem gebroken?

MACHTELD.

o! Otho, Otho! heb medelyden.....

OTHO.

Nog bemint gy uwen hatelyken verleider. Hy zal sterven...

MACHTELD.

o! Ik ben het geweest die hem wederhield, ik ben het geweest, zeg ik u! Het is immers myn lichaem dat besmet is, van my, uwe ega? Dood my, ik verdien het, maer spaer hem.... spaer hem toch, Otho!

OTHO.

Hy zal sterven.

MACHTELD.

Medelyden met my, genade voor hem!

OTHO.

Hy zal sterven, zeg ik u!

MACHTELD.

Ha! Otho, gy meent dat de vrouw geene ziel heeft,

gy bouwt op hare zwakheid! Maer uwe wreedheid geeft my moed, ik zal Willem redden, ik loop hem verwittigen.

OTHO

haer vastgrypende.

Blyf.... Zy zou my verhinderen, wie had dat vermoed?

MACHTELD.

Ziet gy wel, ik houde u reeds tegen... o! Gy zult Willem niet vermoorden: hy is onder myne bescherming!.....

OTHO.

Hy zal, hy moet sterven... Ik ga u hier opsluiten en zoo gy den mond niet houdt, wee u!

MACHTELD.

Ik vrees niets, doorsteek, doorsteek my! dan zal ik zynen dood niet beleven.

OTHO.

o! Wat gedaen?...

MACHTELD.

Ik volg u, ik word uwe schaduwe!... Ik zal my aen u vasthechten dat gy niet voortgaen kunt zonder my meê te voeren. Gy hebt mynen moed ontwaekt: ik zal Willem redden.

OTHO.

Uwen moed! Hebben eerlooze vrouwen moed? Ha! ha! ha! dat is wat te opgeblazen zyn, Machteld!.... Kruip in het stof, bedek uw aenschyn, onttrek u aen ieders oog, vernietig u zelve zoo gy kunt, op dat niemand uwe schande bemerk!

MACHTELD.

o! God ik dacht er niet meer aen, my is alles ontzegd, behalve het lyden!

(Zy valt in onmagt.)

OTHO.

Eer gy tot u zelve zyt teruggekomen is alles volbragt!

(Hy wil uitloopen. Achterwaerts deinzende.)

De Gravin!

MARGARETHA.

Machteld!!... is zy dood? Wat hebt gy hier gedaen, Ridder?

OTHO.

My gewroken! Uw zoon heeft Machteld onteerd.

(af.)

MARGARETHA.

Ik vreesde het! onzinnige die ik was, Machteld met Willem alleen te doen zyn!

(Zy valt op het lichaem.)

Zesde tooneel.

Het Tooneel vertoont eene slaepkamer: van achter eene alkoof, regts eene tafel waerop Willem's zwaerd, links eene rustbank waerboven een troon met gordynen. Willem van Dampierre ligt op de rustbank te slapen.

OTHO, WILLEM.

OTHO.

Ik durve nauwelyks voortgaen.... nogtans was ik zoo beraden toen ik Machteld verliet... Het oploopen van een trap, het doorgaen van een gang, heeft my, door de overweging, al myne standvastigheid doen verliezen.

(Hy zet zyn licht op de tafel en ziet in de alkoof.)

Niemand!... ik zie niemand! Het is toch de kamer welke my Zwelin heeft aangewezen.

(Hy komt naer voren en ziet Willem.)

Daer is hy!... Hy slaept! hy slaept gerust!... hy slaept gerust na dat hy een engel heeft besmet, en ik sidder voor ik myn schelmstuk ga bedryven.... Helaes! kan myn schelmstuk dan met het zyne vergeleken worden? Een mensch zyn leven of zyne eer benemen, welk verschil... zyn leven!..... - Maer zal ik dan zoo misdadig zyn? Mag ik dan geene voldoening hebben?... Ho! my overgeven aen den nooit verslindenden en altyd knagenden worm, die my nu reeds byt, moorden, God! moorden.... Neen, nimmer, nimmer werp ik de hoop myns vaders alzo in de doemlykste schande! ik vlugt liever de gelegenheid.

(Hy wil zyn licht van tafel nemen en ziet het zwaerd van Willem.)

Het zwaerd van Willem, het zwaerd waarmede hy my voldoening weigerde! - Prachtig maer onteerd wapen, niemand zal u erven, zy erfdn misschien de lafheid uws meesters.

(Hy breekt het aen stukken.)

My voldoening weigeren na my in myne ega onteerd te hebben, en ik zou my niet wreken! Sterf Willem..... ik durve niet.... Zoo ik hem vergiffenis schonk! Zoo ik my wrekte met verachting, en hem het genoegen niet gaf van mynen haet! Machteld heeft toch reeds zoo veel geleden!

WILLEM

droomende.

Ik zweer u, Machteld, graef en vorst te worden; ik

doem myn gedrag; maer schenk my toch uwe liefde geheel, geheel.... Ik zal aenstonds aen Moeder blyken geven myner verandering.

OTHO.

Schandelyke huichelaer!

WILLEM

droomende.

De wellust... de wellust, Machteld.....

OTHO

hem by den arm vattende.

Willem van Dampierre! Willem van Dampierre!

WILLEM.

He wat, wat?

OTHO.

Sta op..... om te sterven!

WILLEM.

Wie durft zynen Graef ontwaken?... Ik droomde zoo schoon: Ik was op een eiland overvloeiende van vruchten en bloemen gelyk het heilig land: daer lag ik met eene lieve maegd arm in arm gestrengeld onder het geurige loover.

OTHO.

Zwyg, snoode wellusteling en verwek een berouw!

WILLEM.

He! wie is dat?

OTHO.

Verwek een berouw, zeg ik u, ik wil niet dat gy soo den dood ingaet.

WILLEM.

Otho van Beekdal!! wat doet gy hier?....

OTHO.

Herdenk eens haestig uw leven, tel uwe schelm-

stukken, uwe laegheden en uwe wreedheden eens op, en zeg dan of uwe snoode loopbaen niet lang reeds vervuld is.

WILLEM.

Wat is dat, wat is dat?

OTHO.

Ik zeg u, dat gy gaet sterven, maer denk eerst aen God!

WILLEM.

Sterven, Ridder, sterven! waerom?

OTHO.

Hebt gy dan myne Machteld niet onteerd?

WILLEM.

En ge zoudt my om haer vermoorden! wel Ridder, liefdetwisten vereffent men door een tweegevecht.

OTHO.

Ha! ha! ha! nu een tweegevecht! nu, Willem, dat gy geene uitkomst meer ziet dan de dood, zoudt gy u vernederen met my uw zwaerd te meten?..... - Hoe de dood toch allen hoogmoed breekt! hoe hy door zyne verschyning iedereen tot den staet van mensch kan terugroepen!.. Dunkt u niet, Willem, dat de dood het beste geneesmiddel is voor de opgeblazenheid en de hoovaerdy?

WILLEM.

De dood is verschrikkelyk, te verschrikkelyk, Otho!.... Maer zoudt ge dengene willen dooden wien gy eens lief hadt, wiens leven gy eens reddet?.....

OTHO.

En die, om my daer voor te loonen myne ega onteerd, myn geluk verwoest, myne ziel verdoemd heeft! ha!...

WILLEM

wil vlugten.

Hoe ontvlugt ik hem.

OTHO.

Aen de vlugt is niet te denken; verwek een berouw, een berouw.

WILLEM

op zyne knien.

Genade, genade!

OTHO.

Zoo... gy vraegt genade aen den Ridder, boven wien gy zoo hoog verheven zyt!

WILLEM.

Genade!

OTHO.

Zie, ja... zoo ge wilt!..... Maer eerst geef ge my en myne ega onze eer weder, eerst maekt ge myne vrouw weer zuiver! en dan....

WILLEM.

Otho!

OTHO.

Sterf, wellusteling, sterf verleider!

(Hy werpt Willem nevens de rustbank.)

WILLEM.

Hulp, hulp!

OTHO.

Er is geene hulp meer voor u, sterf!

(Hy doorsteekt hem.)

WILLEM.

Ach!

OTHO

staet eene poos zyn slachtoffer aen te zien.

God! wat heb ik gedaen! een mensch vermoord, een mensch vermoord..... Zyn bloed roept wraek.... Waer vlugt ik om die stem niet meer te hooren.

(Hy loopt de deur uit maer komt angstig weder.)

Men vervolgt my alreeds; waer my verborgen?..... in dat ledekant..... daer zal men Willem zoeken, waer, waer?.... Dit gordyn....

(Hy trapt op Willem.)

God ik vertrap myn slagtoffer, zyn bloed kleeft aen myne hielen!.. God, God!

(Hy verdwynt achter het gordyn van den troon.)

Zevende tooneel.

DE VORIGEN MACHTELD, MARGARETHA.

MACHTELD.

Willem! Willem!... - Hy is dood, mevrouw, hy is dood!

MARGARETHA.

Stil u, Machteld, mogelyk slaept Willem gerust in zyn ledekant; ik vermoed geen moordenaer in Ridder van Beekdal.

MACHTELD.

Otho bedreigt niet vruchteloos, Mevrouw, en wreekt zich.... Willem! Willem!...

MARGARETHA.

Zien wy in de bedstede.

MACHTELD.

Ik durve het gordyn niet openen, hy ligt mogelyk in

zyn bloed te zwemmen...

(Zy opent het gordyn.)

Niemand!...

MARGARETHA.

Er is toch geweld gepleegd; de stukken van een zwaard...

MACHTELD.

o! Wy zyn te laet gekomen. Ik beef, ik sidder, alles doet my yzen...

(Willem ontwarende.)

Willem, Willem, zyt gy dood?... Zyn hart klopt niet meer, zyn bloed vloeit, zyn adem is weg..... ach! hy is dood! dood!

MARGARETHA.

o! Schrikkelyk schouwspel! Ik, rampzalige Moeder!

MACHTELD.

Voelt gy zyn hart niet kloppen?.... Ja niet waer? zyn adem... o! hy leeft! hy leeft nog!.... Ik zal hem wel genezen: de liefde verzorgt zoo voortreffelyk, niet waer, Willem?... o! Gy wilt immers niet sterven, vriend? Ik bemin u nog zoo teeder, zoo teeder!... neen, lieve Gravin, hy is niet dood, hy is niet dood!

MARGARETHA.

De hand Gods treft my!

MACHTELD.

Vertrouost u, vertrouost u, Moeder, ge krygt hem door my weder, zeg ik u.... hy zal niet sterven, mits hy weet dat ik hem nog bemin!.... Help my hem op deze bank plaetsen.

MARGARETHA.

Wat is hy zwaer!

MACHTELD.

o! Wy rampzaligen, wy kunnen niet, en wy hebben geen volk meêgebracht.

MARGARETHA.

De dood verzwaert het lichaam... myn zoon is dood!

MACHTELD.

Hulp! hulp! wie komt ons ter hulp?

OTHO.

Zyn zy alleen?... Ik, ik zal u helpen.

(Hy plaetst het lichaam op de bank.)

MACHTELD

zich op het lichaam werpende.

Willem! Willem!

MARGARETHA.

De moordenaer van myn zoon!

OTHO.

Ja, maer spring met zulken afkeer niet terug; gy zyt zyne medepligtige.

MARGARETHA.

Ridder!

OTHO.

Erkent gy dien dolk?

MARGARETHA.

Ach!.... van wien hebt gy dien dolk?

OTHO.

Van Margaretha van Constantinopelen.

MARGARETHA.

De wever! de wever! Ik wilde den dood van myn ander kind... Rampzalige, hoe hebt ge my getroffen!

OTHO.

Ho! bid, bid met my!... Wy zyn monsters, monsters die nimmer op het boek der menschheid aengeteekend stonden, gedrochten die elkander tot schelmstukken aenhitsten! Ho! dat ik u toch van het yselyk ontwerp van den moord uws kinds niet heb afgetrokken.... maer het was myne wraek, myne ellendige wraek!

MACHTELD.

Uwe wraek is te wreed, Otho. Ik was pligtig, schandelyk pligtig, maer word, helaes! te wreed gestraft. Willem werd voor my vermoord!

OTHO.

Vermoord!

MARGARETHA.

Och! Willem, arme Willem, werdt gy aen Vlaenderen teruggeschonken!

OTHO.

Aen Vlaenderen - Ho! Mevrouw, gy wenscht nog dat het de andere ware: niets foert u, dan dat het Willem is die sterft!

MARGARETHA.

Ridder!

OTHO.

Ik lees zoo diep in uw hart, rampzalige, die my moorden leerdet. Ho! ik ben ook misdadig..... in myn hart woelt er iets verschrikkelyks.... moordenaer, ellendige moordenaer!

MACHTELD.

Neen, Otho, gy zyt geen moordenaer... Willem leeft...

hy leeft, zeg ik u.... Gravin, voel met uwe moederhand, voelt gy, Otho... ik bedrieg my toch niet, straks klopte zyn hart zoo flauw, zyn adem was weg, hy scheen dood; nu..... voel, voel.... verzeker my.... o! hy leeft, hy leeft! Myne zorgen hebben hem tot het leven teruggebracht.

(Op hare knien vallende.)

Gedankt zy God! vooraleer hy sterve, zal Willem berouw kunnen hebben over zyne misdaden!

OTHO.

Is het waer, leeft hy?... Ha! dan ben ik geen moordenaer!

MARGARETHA.

Myn zoon leeft!

MACHTELD.

Hy zucht.....

WILLEM.

Ach!...

MACHTELD.

Hy leeft!

WILLEM.

Wie roept myne ziel in haer lichaem weder?.....

MACHTELD.

Wy hebben hem gered! wy hebben hem gered!

WILLEM

ylende.

o! Wat was het daer yselyk waer myne ziel was..... Gansch myn levensloop zweefde voor myne oogen.... ik zag.... verwydert u, verwydert u, engelen die ik in het slyk nedersmeet!.... - Weent, weent toch niet meer over my, bevlekte maegden, weent niet meer over uwen

verleider! Gy moogt hem niet beklagen, niet meer beminnen!... vervloekt hem!...
Weg, weg met die kinderen.... - Bastaerd, bastaerd.... Wat beteekent die naem, welken
de menschen spottend op hen werpen... - Moeders, moeders raept de bloemen op
welke ik alleen op den weg strooide om vertrapt te worden!

MACHTELD.

Stil u Willem, stil u: Gods goedheid is oneindig.

WILLEM

ylende.

Zyt gy het, Engel der vertroosting..... o! kom in myne armen, kom, Beatrix, myne
beminde egâ..... Luister.... vergeef my.... ik heb u verlaten, veel meisjes bedrogen,
maer dat is niets, niet waer? mits ik my betere.... Gy zult my immers die bedrogene
meisjes wel helpen beschermen en hare kindjes behulpzaam zyn?...

MACHTELD.

Ja, Willem, ja.

WILLEM

ylende.

Ha!... is dat Machteld niet? - Machteld, Machteld... - God, een myner slagtoffers!.....
Waer ik vertroosting zocht, vind ik verwyd; de vloek des hemels rust op den lagen
vertrapper der deugd!..... Weg, makkers, weg zeg ik u! juicht niet over myne
zegepralen... - He! menschen, waerom ziet gy my zoo vriendelyk aen? God juicht
den verleider niet toe, hy eischt de onschuld van hem weder!

MARGARETHA.

Willem, lieve Willem, stil u toch! uwe Moeder is

hier, kan zy u geene hulp bieden, doet hare stem geen goed aen uw hart?

WILLEM

ylende.

He! he!... is Moeder hier?..... die kindermoordster, zy wilde mynen broeder vermoorden om hare schande uit te wisschen.... Ha! en zy dan welke ik vallen deed... - Schande.... zelfsmoord.... kindermoord!....

(Hy valt afgemat neder.)

Achtste tooneel

DE VORIGEN, JAN.

JAN

haestig opkomende.

Willem, Willem!... Zal ik hem dannergens vinden om hem te redden. God! het is te laet!

(Op zyne knien.)

Broeder, beminde broeder, herleef! spaer my een schelmstuk dat een leven boetens niet zou kunnen uitwisschen!... - Hy is dood!....

WILLEM.

Hoorde ik de stem myns Broeders niet?

JAN.

Ja, Willem, ja, ik ben het, ik, uw Broeder, o leef, leef, Willem!

WILLEM.

Wat verheugt het my u hier te hebben; aen uw deugdzzaam hart vind ik een oogenblik rust.

JAN.

Gy zult leven niet waer, beminde Broeder? gy hebt immers den wil om te leven, en dan wykt de dood.

WILLEM.

Neen, Jan, leven kan ik niet meer... God in zyne barmhartigheid schenkt my alleenlyk krachten genoeg om u vergiffenis te vragen... o! Ik was een booswicht, ik beleedigde u, ik wilde u uw erfdeel onttrekken.... maer schenk my vergiffenis!....

JAN.

Denken wy daer niet meer aen, alles is vergeten in deze omhelzing. Maer sterf toch niet! Broeder spaer my het yselyk bestaen, dat uw dood my maken zou.... Ho! de mensch, met zyn magtigen wil, is immers bestand tegen den laffen dood, die hem niet dan ter sluips aentasten durft?.... Willem heb medelyden, sterf toch niet!

WILLEM.

Nu sterven, Jan, is my zaligheid. Nu gevoel ik berouw, en met het leven kwam mogelyk myne wellust, myne verleidingszucht en lafheid terug.... Myn dood geeft u Vlaenderen; beheersch het met uwe kunde en grootmoedigheid; maek uw volk gelukkig.

JAN.

o! Ja, Broeder; maer zoo gy in uw leven my het besturen laet, dan zal de yselyke herinnering uws doods

my niet affolteren... Ik ben het die u heb laten vermoorden!

WILLEM.

Ik schenk u vergiffenis, Broeder, denk daer niet meer aen..... Vaerwel.....

(Eensklaps in yling opschietend.)

Ik ben nog niet dood! het bloed vloeit nog levendig door myne aderen! ik wil niet sterven....

ALLEN

verschrikt.

Willem!

WILLEM

ylende.

Hoort gy die yzingwekkende stem niet, die roept: Gy vermete sterveling, gy vergeeft den broedermoord, ik niet.....

JAN.

Vergiffenis, vergiffenis, o God!

MARGARETHA.

De vloek rust op u gelyk op Kaïn.

OTHO.

Hy was het niet Gravin, hy was het niet, maer ik..... Willem, Willem, hier is uw moordenaer....

MACHTELD.

o God! o God!

WILLEM

ylende.

Vlaenderen wordt door den oorlog verscheurd.... het wordt gemest met het bloed zyner bewooners....

JAN.

Willem, wat zegt gy?

WILLEM

ylende.

Toe maer! Hertog van Anjou, ruk voort in Henegouwen..... verwoest de steden, vermoor de inwoners, vermoor... Ha! ha! ha! de fransche wapens wapperen op de torens der kasteelen....

JAN.

Verbidding, verbidding!

WILLEM

ylende.

Zoo, Margaretha! zoo, Moeder, gy verkoopt het land aen d'Anjou! - ja, verkoop het zeg ik u, verkoop het; Jan laet my vermoorden om Vlaenderen - dat Vlaenderen er om lyde.... Hoort gy den grooten Wraeknemer, zwarte Margriet?... zwarte Margriet.... Papenboelin....

MARGARETHA.

o God!

JAN.

Moeder, Moeder hoort gy het?

MARGARETHA.

Ik schenk u vrede Jan, eeuwige vrede!

WILLEM

ylende.

Papenboelin! papenboelin!... - De Vlamingen roepen papenboelin, zwarte Margriet!
- Zy zal u wel verkoopen aen de Franschen, roept maer, roept maer!... En wat zult gy roepen tegen degene die ik onteerde?... - Spot, lacht maer met het gevallen meisje, zy zal haer kind wel vermoorden, zy zal haer kind wel ver-

moorden!.... ha! ha! ha! vrolyk Vlaenderen.... ha! ha! ha! de Franschen! de Franschen!

JAN.

Genade, genade voor Vlaenderen!

WILLEM

ylende.

Broedermoorder! Broedermoorder!... - Het land draegt de kastyding die de vorsten vervolgt!... Hoort gy de stem van den grooten Wraeknemer niet?

OTHO.

Ho! dan genade voor Vlaenderen! Smeek haer den hemel af, Willem. Dat heel de vloek der misdaed op my nedervalle! Ik, ik alleen ben de moordenaer, ik deed de zuivere deugd van Jan bezwyken!

WILLEM

ylende.

Ha! ha! ha! Jan wil vorst zyn! hy wil vorst zyn, en hy aenhoorde eene wraekgierige slang!.... ha! ha! ha! Waer is uw geweten, uw eigen geweten, zyne deugd?... Broedermoorder!....

OTHO.

Ho! God, hoe kryg ik dan vergeving myner misdaed? myne misdaed die heel Vlaenderen verwoest, en den edelaertigsten man met lyden overlaedt!

WILLEM

ylende.

Wild dier dat menschen verslindt, maek u van de wereld, maek u van de wereld, en bid God!... De vorst draegt uw pak... ha! ha! ha! de minyverige moordenaer

meent dat er eene heele natie noodig is om zyn ellendig gruwelstuk te boeten, ha! ha! ha!.... Dat is voor de vorsten ellendeling, maek u van de wereld, zeg ik u!

JAN.

Is er dan geene genade voor my, geene genade voor Vlaenderen?

WILLEM

ylende.

Hoort gy de stemme van den grooten Wraeknemer niet? Ha! ha! Jan, sterf, sterf jong, teer uit van verdriet! - Broeder, Broeder, de Franschen, de Franschen, de Franschen zyn daer!... Het onheil van Vlaenderen verscheure u het hart: dat zy de straf des broedermoords!

(Het geweld waarmede hy deze woorden uitspreekt vernietigt zyne krachten; hy valt achterover.)

JAN

op zyne knien vallende.

Ho! Rombaut heeft het gezeid: SCHELMSTUKKEN REDDEN HET VADERLAND NOOIT!

MACHTELD.

Dood!

(Zy valt op Willem.)

EINDE.